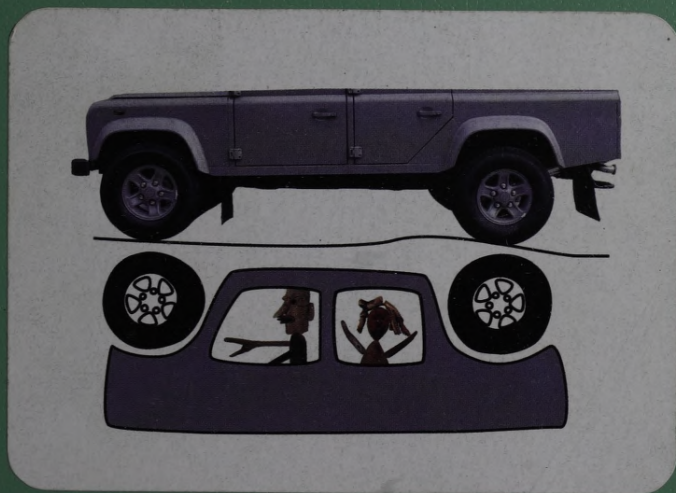

Pauls Bankovskis

MAZGALVĪŠI SPĒLĒ MĀJĀS

Pauls Bankovskis
MAZGALVĪŠI SPĒLĒ
MĀJĀS

2007-4
367

L
821

Pauls Bankovskis

MAZGALVĪŠI SPĒLĒ MĀJĀS

ilustrējusi

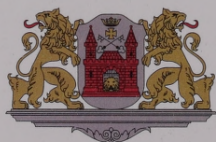
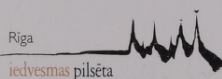
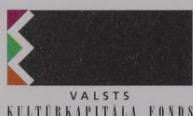
Katrīna Neiburga

AR MĪLESTĪBU PRET BĒRNIEM, AR CIEŅU PRET VECĀKIEM

Grāmata izdota sadarbībā ar “Hansabanku” – noguldījumu un uzkrājumu ekspertiem

RĪGAS DOME

LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

0304088111

Māksliniece Katrīna Neiburga

Dizains – Jānis Blanks

Redaktore Inese Zandere

Korektore Guna Kalniņa

© Pauls Bankovskis, teksts, 2007

© Katrīna Neiburga, ilustrācijas, 2007

© Jānis Blanks, dizains, 2007

© “liels un mazs”, 2007

ISBN 978-9984-820-01-9

SATURS

Pirmais vakars:.....	Ziemassvētki		7. lpp.
Otrais vakars:.....	Igidoks		22. lpp.
Trešais vakars:.....	Sala		40. lpp.
Ceturtais vakars:.....	Paslēpes		42. lpp.
Piektais vakars:	Ziņas		58. lpp.
Sestais vakars:	Noslēpums		76. lpp.
Septītais vakars:	Apēdāji		90. lpp.

PIRMAIS VAKARS: ZIEMASSVĒTKI

Labdien, mani sauc Anna. Ši ir mūsu māja. Vēl te dzīvo kaimiņu tante Olga. Un Mazgalviši. Agrāk mēs dzīvojām citur, tur, pie sarkanās baznīcas, pie tās baznīcas ar daudziem tornīšiem un zvaniņiem. Tētis saka, ka tā esot pareizi ticīgo baznīca. Te, jaunajā mājā mēs ievācāmies pavasarī. Patiesībā māja nemaz nav jauna, tā ir ļoti ļoti veca. Veca un vietām pat caura. Tikpat caura kā mani vecie ziemas cimdīņi, kurus oma man uzadija pirms diviem gadiem. Māja ir tik caura, ka tētim bija jākāpj uz jumta un jātaisa ciet caurumi.

Pirmajā stāvā līdzās ārdurvīm ir maza melna tāfelīte ar baltām linijām un cipariem: 1,2,3. Pie cipara 1 rakstīts: O.Žukovska. Tas ir tantes Olgas uzvārds. Viņa dzīvo pirmajā stāvā. Pie cipara 3 tētis jau uzrakstījis mūsu uzvārdu. Mēs dzīvojam 2. stāvā. Pie cipara 2 rakstīts: "Mazgalviši".

– Kas tie par Mazgalvišiem? – es vaicāju.

Tētis paraustīja plecus.

– Kas tie par Mazgalvišiem? – tētis vakarā prasīja tantei Olgai. Viņa sadusmojās.

– Mazgalviši? – viņa teica. – Bērni! Atkal tie bērni!

Viņa paskatījās uz mani. It kā es būtu pastrādājusī kādu nedarbu. Paņēmusi slapju lupatu, viņa vārdu nodzēsa. Tomēr cipars 2 uz tāfelītes palika.

LŪRĒJA UN ŠŅĀCA.

Es izgāju pagalmā. Redzēju šķūņus, redzēju malku un vēl es redzēju kaķus. Viņi tupēja viens otram pretī. Viens ruds un strīpains, otrs melns ar norautu ausi. Un abi aizdomīgi lūrēja. Šņāca arī. Man bija drusku bailīgi, tomēr es zināju, ka tie jau tikai kaķi. Man drīz būs seši gadi. Un arī man būs kaķītis. Kad sāksu iet skolā.

Biju domājusi, ka pagalmā būs vēl kādi bērni, kaut vai tie, kas uz mājas tāfelītes raksta vārdu "Mazgalviši". Tomēr bērnus nekur nemanīju. Garlaicīgi. Iegāju atpakaļ mājā. Uz tāfelītes atkal bija rakstīts: "Mazgalviši". Nočikstēja

kaimiņienes durvis. Un man likās, ka labāk būs, ja paslēpšos. Uzskrēju augšā pa kāpnēm un notupos pie sienas. No sava dzīvokļa iznāca tante Olga, grāsijās iet laukā, bet tad pamanīja uzrakstu. Nikni paskatījusies uz augšu (es sarāvos maza mazītiņa, un viņa mani nepamanīja), viņa pastiepās un Mazgalvišu vārdu nodzēsa. Es atspiedos pret sienu. Taču tā nemaz nebija siena. Tās bija durvis, vēl vienas durvis, drusciņ mazākas durvis, turpat līdzās mūsējām. Es nezinu, kāpēc nebiju tās pamanījusi jau vakar. Paraustīju klinķi. Aizslēgtas. Iegāju mūsu dzīvokli. Tētis mēģināja ieviest kaut jēl kādu kārtību. Visas mantas stāvēja uz grīdas.

– Tēti, kas tās par durvīm?

– Kādas durvis? – tētis bija ļoti aizņemts.

– Tās, blakus mūsējām.

– Ā, tās. Tās tagad ir ciet. Kādreiz tur bija otra ieeja. Pa tām durvīm nesa malku un ogles. Tagad durvis ciet. Paskaties, no šīs puses tur ir tikai siena.

Es iegāju vannas istabā un nostājos pie sienas. Tajā vietā, kur vajadzētu būt durvīm. Parasta balta siena. Piespiedu pie sienas ausi. Klusums. Tomēr nē. Liekas, es kaut ko saklausīju. Tādu kā klusu skrapstoņu, mazus soļus un švikstoņu. Es nodomāju, varbūt rūķīši? Zinu jau zinu, rūķīši dzīvo tikai pasakās. Tāpat kā Sniegbaltīte. Tētis lasīja priekšā. Varbūt žurkas? Ieklausījos vēl, bet nekā – klusums.

Tad uzsnīga pirmais sniegs. Ik pa laikam uz mājas tāfelītes atkal parādījās Mazgalvišu vārds. Vai varbūt tas bija uzvārds? Tante Olga allaž to rūpīgi nodzēsa, pat nomazgāja ar mitru sūkli. Viņa uzskatīja, ka vainīga esmu es.

– Kādas muļķības! – iebilda tētis. – Anna nemaz nevar tik augstu aizsniegties. Turklāt tas nav bērna rokraksts.

Kaimiņiene tikai nošņācās un prom bija. Taču mierā nelikās. Pēc dažām dienām viņa pie mūsu durvīm zvanija atkal.

– Jūsu bērns taisa pārāk lielu troksni. Man ir slimi nervi. Es nevaru aizmigt, – viņa sūdzējās.

– Atvainojiet, bet visu dienu neviena te nebija, – tētis mēģināja iebilst.

– Taču tagad ir, – kaimiņiene viņu pārtrauca. – Un staigā kā ziloņi.

Tētis domāja, ka tantei Olgai droši vien rādās. Spokojas. Taču kādu vakaru arī es sadzirdēju. Apakš grīdas kaut kas notika. Kāds kaut ko vilka, skrapstināja un bīdīja. Likās, ka noklaudz pat durvis un atskan sīkas balstiņas.

– Tēti? – es saucu, jo biju jau nolikta gulēt.

– Kas noticis?

– Vai tu dzirdi?

Tētis ieklausījās.

– Žurkas, – viņš teica. – Tās noteikti ir žurkas. Vai varbūt tur skan kaimiņienes televizors.

Nākamajā rītā uz tāfelītes atkal bija parādījies Mazgalvišu vārds. Tajā dienā tētis no Āgenskalna tirgus atnesa eglīti. Iestiprināja kājiņā un nolika istabas stūrī.

Dažkārt vakaros mājās palieku viena. Ja tētim jābrauc uz darbu.

– Tikai neej laukā, – tētis piekodina. – Un nelaid dzīvokli nevienam svešu.

– Zinu jau zinu, – saku es.

– Neaizmirsti iztīrīt zobus. Deviņos tev jābūt gulstiņā, – tētis saka.

– Zinu jau zinu, – saku es.

Istabā, vienai pašai ar eglīti ātri palika garlaicīgi. Kas gan ārā ar mani varētu notikt – es prātoju – ja es izietu laukā tikai uz pavisam īsu brīdi. Tētis tāpat neuzzinās.

RAUDZĪJĀS ŽURKA.

Apāvu kājas, uzvilku jaku, cepuri un cimdus un izgāju pagalmā. Pašā pagalma vidū sniegā sēdēja un manī ar spožām acu pogām raudzījās žurka. Kādu brīdi mēs mierīgi viena uz otru skatījāmies, taču tad man likās, ka žurka sakustas un grasās man uzbrukt. Palēcos, neatskatīdamās metos atpakaļ mājā un ieskrēju tieši durvīs. Ne jau mūsu dzīvokļa durvīs, bet tajās otrās, tajās, kas it kā nemaz nav durvis, jo otrā pusē ir siena. Durvis pavērās.

Aiz tām, sienas iekšpusē sākās šauras kāpnītes. Mazi pakāpieni veda lejup, turp, kur spīdēja blāva gaisma. Es atskatījos, vai man neseko žurka, vai varbūt kaimiņu tante, un piesardzīgi kāpu lejā.

Kāpnes bija tik šauras, ka drusku lielāks cilvēks, tāds kā tētis, noteikti būtu iesprūdis. Mans tētis ir tik garš, ka viņam vajadzētu saliekties deviņos līkumos, tik zemi bija griesti. Es nonācu mazā istabiņā. Lai tiktu uz priekšu, pat man vajadzēja pieliekties un uzmanīties, ka neatsitu galvu. Piemēram, pret nelielo lustru, kas karājās pie zemajiem griestiem. Tāpat vajadzēja uzmanīties, ka neuzkāpju maziem mazītiņiem apaviem, ne lielākiem par manu leļļu kurpītēm un zābaciņiem. Nejauši gandrīz apgāzu pavisam niecīgu skapi. Gluži kā manā bārbiju mājā.

Bailīgi pavēru mazas durtiņas. Un ieraudzīju viņus. Vispirms vienu, tad otru, beidzot – trešo. Viens sēdēja dīvānā un adīja. Turpat uz paklāja spēlējās otrs, krietni vien mazāks. Trešais, vislielākais, sēdēja pie galda un it kā lasīja avīzi. Dzirdot paveramies durvis, visi trīs pagrieza galvas. Nē, viņi uz mani neskatījās, tikai pagrieza galvas – jo seju viņiem nemaz nebija. Tikai mazas galviņas, kupli, uz visām pusēm izspūruši mati, sīkas rociņas un kājiņas. Bet seju vietā – tukšums. Pat acu nebija. Nudien nesapratu, kā viņi var lasīt vai adīt.

– Labdien, – es sveicināju. – Mani sauc Anna. Es dzīvoju kaimiņos. Augšā. Vīrs jums. Un kas esat jūs?

Viņi pagrozīja mazās galvas.

– Mēs esam Mazgalviši, – pie galda sēdošais teica, lai gan viņam nebija pat mutes.

– Mēs esam Mazgalviši, – apstiprināja abi pārējie.

– Un vārdi? – es vaicāju. – Vai jums ir vārdi?

– Mēs esam Mazgalviši, – teica viņi.

– Bet katram savs, savs vārdiņš jums ir? Mazgalviši laikam ir jūsu uzvārds. Ja jau tas rakstīts uz mājas tāfelītes. Bet vēl jums katram vajadzētu savu vārdu.

– Kāpēc? – viņi nesaprata.

– Man un tētim ir viens uzvārds. Bet vārds katram savs.

– Kas tas ir – tētis? – viņi vaicāja.

– Tēti un mammas ir pieaugušie. Pieaugušie ir tie, kam ir bērni. Bērni paši kļūst par pieaugušajiem. Un tad bērni ir viņiem.

– Kas ir bērni? – gribēja zināt pats mazākais Mazgalvītis.

– Bērni ir mazi pieaugušie.

– Bet varbūt pieaugušie ir lieli bērni? – ieteicās viens no lielajiem Mazgalvišiem, tas, kuru es jau klusībā biju nodēvējusi par Mazgalvišu tēti.

– Vai ziniet ko? – es teicu. – Mēs varētu spēlēt mājās. Un jūs varētu būt ģimene.

– Kā tas ir – spēlēt mājās? – piesardzīgi prasīja divānā sēdošais Mazgalvītis, tas, kuru es jau biju nodēvējusi par Mazgalvišu mammu.

– Spēlēt mājās nozīmē to, ka viens no jums būs tētis, otrs – mamma, bet trešais – bērns.

– Bet kā mēs zināsim, kurš ir kurš? – Mazgalviši nesaprata.

Par to man vajadzēja padomāt, tāpēc es apsēdos, jo stāvēt salīkušai nemaz nebija ērti, un sāku domāt.

– Ko tu dari? – Mazgalvišu tētis bažīgi vaicāja.

– Domāju.

– Ko tas nozīmē – domāju?

– Tas nozīmē... tas nozīmē, ka es aizveru acis un redzu visādas lietas. Gan tādas, kas ir, gan tādas, kādu nemaz nav.

– Ak tā, – novilka Mazgalvišu mamma. – Skaidrs. Tev jau ir acis. Tāpēc tu proti domāt.

Tajā brīdī es beidzu domāt un teicu:

– Es izdomāju!

Pielēcu kājās tik strauji, ka pret zemajiem griestiem ar būkšķi atsitu galvu.

– Au! Es izdomāju, ka jums vajag acis. Un jums vajag mutes. Un jums vajag degunus, uzacis, nāsis, jums vajag sejas. Jo tikai tā varēs pateikt, kurš no jums ir tētis, kura – mamma un kurš – bērns.

– Jā, bet kur lai to visu ņem? – Mazgalviši grozīja mazās galvas.

– Pagaidiet, es tūliņ būšu atpakaļ.

Tētis vēl nebija pārnācis. Paķērusi savā istabā krāsainos zīmuļus un flomāsterus, es izskrēju kāpņu telpā un aizcirtu durvis.

– Ahā! – atskanēja no lejas. Tur stāvēja tante Olga.

– Labdien! – es teicu.

– Labdien, labdien. Tātad tu tur trokšņo!

– Es nemaz netrokšņoju.

– Nerunā pretī pieaugušajiem un nepārtrauc! Kas tie par būkšķiem visu laiku, ko? Es visu dzirdu. Nevaru ne acu aizdarīt. Man ir bezmiegs. Visi pilieni jau izdzerti. Un tabletes arī.

– Es tā vairs nedarīšu, – teicu es.

– Ja jūs patiesi gribētu tā vairs nedarīt, jūs uzklātu uz grīdas paklājus un zvēru ādas. Lāču, briežu un mežacūku ādas. Un valkātu mikstas čības.

– Zvēru ādas? Kur tad lai ņem zvēru ādas?

– Nu, iepriekšējiem kaimiņiem bija zvēru ādas.

– Bet ko tad darīja tie zvēri, ja viņu ādas bija uz grīdas?

– Kaimiņš bija mednieks. Tie zvēri bija beigti. Pif, paf! Ādas uz grīdas. Gaļa kotletēs. Vai tēvs mājās?

– Nē.

– Tā jau es domāju. Kad pārnāks, es noteikti ar viņu parunāšu.

JŪS ESAT MAZGALVĪŠU

ĢIMENE.

Mazgalviši mani gaidīja. Cik nu labi prazdama, katram tukšajā sejiņā iezīmēju acis, degunu un muti.

– Tu būsi Mazgalvišu tētis, – es teicu, un viņš man piemiedza ar tik tikko uzzīmēto aci.

– Tu būsi Mazgalvišu mamma, – es teicu, un viņa pasmaidīja.

– Un tu būsi Mazgalvišu meitiņa, – es teicu, un viņa saldi nožāvājās. Laikam bija jau diezgan vēls. – Jūs esat Mazgalvišu ģimene.

– Tev arī ir tētis, – Mazgalvišu tētis sacīja.

– Jā.

– Bet kur ir tava mamma?

– Mamma un tētis nedzīvo kopā. Viņi izšķīrās.

– Vai tas ir slikti?

– Nezinu, – teicu es.

Nākamajā dienā, kad nokāpu lejā pie Mazgalvišiem, pie viņiem bija ieradušies viesi. Pie galda sēdēja vēl trīs Mazgalviši. Visi bez sejām.

– Iepazīsties, – Mazgalvišu tētis teica. – Hm, Mazgalvītis, Mazgalvītis un... Mazgalvītis. Un tā ir Anna. Viņa mums uzzīmēja sejas. Saki, lūdzu, vai tu varētu uzzīmēt sejas arī viņiem?

– Vai tas nav sāpīgi? – viens no viesiem vaicāja.

– Nē, tas nebūt nav sāpīgi, – sacīja Mazgalvišu mamma.

Es atkal aizskrēju pēc flomāsteriem. Drīz vien manu Mazgalvišu viesistabā bija vēl viens tētis, vēl viena mamma un vēl viens bērns, Mazgalvišu puisēns.

– Kā lai mēs tev atlīdzinām? – vaicāja Mazgalvišu tētis.

– Nezinu, – paraustīju plecus es. – Nekā. Tā jums būs dāvana. Ziemassvētku dāvana.

– Kas ir Ziemassvētki? – Mazgalviši vaicāja.

KĀ LAI MĒS TEV ATLĪDZINĀM?

LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

0304088111

- Ziemassvētkos visi cits citam dāvina dāvanas.
- Vai uzzīmētas sejas ir dāvanas? – Mazgalviši vaicāja.

Un tad pienāca Ziemassvētki. Mēs izpušķojām eglīti. Cepām piparkūkas. Drusku piedega, visa māja vienos dūmos. Es ēdu mandarīnus. Daudz daudz. Es varu apēst tūkstoš simtus mandarīnu.

- Mums šovakar būs ciemiņi, – teica tētis.
- Kas? Oma? Opis? – sapriecājos es.
- Nē. Tu viņus vēl nepazīsti. Atnāks Kārlis un viņa mamma. Kārlis ir gandrīz tikpat vecs kā tu.

- Vai tev viņi patīk? – vaicāju es.
- Jā.
- Tu viņus mīli?
- Jā.
- Tēti, tu man esi ļoti mīļš, – teicu es.
- Tu man arī, – teica tētis.

Tētis un Kārļa mamma visu vakaru sēdēja lielajā istabā un runājās.

- Aizej, Anna, parādi Kārlim savas mantiņas, – tētis teica. Tā pieaugušie saka vienmēr, kad grib runāt savas pieaugušo runas. Zinu jau zinu.

Lelles un lāči Kārlim neinteresēja, spēļu mašīnu, zobenu vai zaldātu man nav.

- Nāc, es tev kaut ko parādišu, – teicu, un izvilku viņu kāpņu telpā.
- Vai mamma nebārsies? – Kārlis šaubījās.
- Nē, nē, viņa pat nepamanīs, mēs tūliņ būsīm atpakaļ.

Varu saderēt, ka Kārlim bija bail, tomēr viņš man sekoja. Neies jau izrādīt. Nokāpām lejā pa šaurajām kāpnītēm. Es piekļāvēju pie mazajām durvīm.

Tās atvēra Mazgalvišu tētis. Mazās istabas kaktā bija izpušķota maza eglīte, dega mazas mazas svecītes. Pie galda sēdēja otra Mazgalvišu ģimene.

– Kā tev patīk mūsu egle? Mēs noskatījāmies no jums. Vai tā izskatās pēc pareizas Ziemassvētku egles? – taujāja Mazgalvišu tētis.

Protams, ka tā bija visistākā Ziemassvētku egle. Tikai ļoti maza. Taču es nepaguvu atbildēt.

– Eu, tie taču ir Mazgalviši! – Kārlis pārsteigts iesaucās.

– Vai arī tu viņus pazīsti? – brīnījās es.

– Protams. Man likās, ka viņi dzīvo tikai mūsu mājā. Iesākumā viņiem nebija seju. Jocīgi. Bet pirms dažām dienām parādījās gan acis, gan deguni, gan mutes. Viņi sāka mirkšķināt, smaidīt, smieties, pat raudāt.

Mazgalviši noslēpumaini saskatījās.

– Tā mums Ziemassvētku dāvana, – Mazgalvišu mamma sacīja. – Annas dāvana. Jo Ziemassvētkos visi viens otram zīmē sejas. Pareizi?

– Nē, tas ir – jā! – es pamāju. – Ņemiet, es jums atnesu piparkūkas. Drusku apdegušas, bet tas nekas. Ziemassvētkos ēd piparkūkas. Vēl man ir šokolādes konfektes ar papīra bārkstīm. Un dažī mandarīni.

– Tiem nav seju, – Mazgalvišu tētis iesmējās.

Pie durvīm klauvēja. Dzīvoklītī grabēdami ieripoja trīs pavisam auksti Mazgalviši; grabēdami tāpēc, ka bija aplipuši ar izkusuša un atkal sasaluša sniega bumbiņām. Bez sejām.

– Nāciet, nāciet tik iekšā, – mudināja namatēvs un namamāte.

– Anna, vai mēs tevi nevarētu lūgt...

– Jā, protams, – flomāsteri man jau bija līdzī. – No kurienes esat jūs?

– Tepat no kaimiņu mājas. Atnācām līdzī tantes Olgas brālīm.

– Vai tad viņai ir brālis? – vaicāju es.

– Jā. Pirms daudziem gadiem viņi sanīdās un kopš tā laika pat nesarunājas. Olga gribēja, lai viņš kļūst par mednieku, šauj zvērus un nes mājās zvērādas, ko klāt uz grīdām, un ragus, ko karināt pie sienām.

TĒPAT NO KAIMIŅU MĀJĀM.

– Kāpēc tad viņš šovakar atnāca? – ar šokolādes pilnu muti un pārsteiguma pilnām acīm vaicāja Kārlis.

– Tāpēc, ka atnācām mēs, – Mazgalvītis pasmaidīja ar nupat uzzīmēto muti un žigli notiesāja vēl vienu mandarīna daiviņu. – Viņš atnāca apsveikt

māsu Ziemassvētkos. Un zini, viņa bija tik priecīga, ka pat aizmirsa šovakar nodzēst no mājas tāfelītes mūsu vārdu! Cilvēki iet tur, kur iet viņu Mazgalviši. Un otrādi. Ja vien viņiem vēl ir saglabājies savs Mazgalvītis.

– Un ja viņiem ir pašiem sava seja, – teica cits Mazgalvītis un ar skaļu kraukšķi nokoda pusi no piparkūku sirds.

OTRAIS VAKARS: IGIDOKS

Labdien, mani sauc Anna un man jau ir seši gadi. Kārļa mājā ir lifts, bet manā nav. Kārļa liftā ir dažas pogas, kuras nav brīv spiest. Arī es tagad dzīvoju daudzstāvu mājā, bet mums ir tikai kāpnēs. Jaunajā mājā mēs ar mammu ievācāmies pēc tam, kad tētis un mamma izšķīrās. Kārlim kaimiņos dzīvo veca tantiņa, un viņai ir slimi kaķi. Pati tantiņa arī bieži ir slima, pie viņas brauc ārsts. Pa kāpnēm viņai būtu grūti uzkāpt līdz ceturtajam stāvam, tāpēc ir labi, ka mājā ir lifts. Un arī ārstam būtu grūti tik bieži kāpt. Es nezinu, kas kaiš viņas kaķiem, bet tantiņa vienmēr saka, ka viņi ir slimi. Dažreiz kāds no kaķiem izsprūk kāpņu telpā, un tad tantiņa viņu sauc:

– Juri, Juri, Juri!

Tāds jocīgs kaķa vārds.

– Jurītis jau man dikti slimš, – tantiņa saka, sagrābj izplūkātai pelēkai slotai līdzīgo runci un iestiepj dzīvoklī. Vēl tur dzīvo rudi balti melnā Rēzija, svītrainais Pedigrijs, baltā Nutella un melnais Toksiks. Visiem viņas kaķiem ir jocīgi vārdi. Un viņi visi esot ļoti slimi, lai gan izskatās pavisam parasti un veseli.

Vēl tur kaimiņos dzīvo muzikants, lai gan es nezinu, kādā orķestrī un kādu mūziku viņš spēlē. Dažkārt viņš ir ģērbies melnā uzvalkā, baltā kreklā, ap kaklu apsējies tauriņu, bet citkārt viņam kājās melnas ādas bikses ar spožām kniedēm. Esmu redzējusi, ka viņš nāk vai iet ar ģitāru uz muguras, ar vijoles kasti azotē, stiepj pa kāpnēm līdz liftam čellu vai tauri un vienreiz

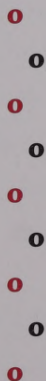
RUDI BALTI MELNĀ RĒZIJA.

pat bungas, kas bija tik lielas, ka liftā brauca augšup vienas pašas, bet pats muzikants aizelsies un nosvīdis dzinās savām bungām pakaļ pa kāpnēm.

Manā mājā lifta nav, tomēr es esmu redzējusi dažādus liftus. Ir tādi spoži un pavisam jauni, no stikla un dzelzs – tādi ir lielajos veikalos. Tad vēl ir tie, kas izskatās pēc veclaicīgām istabiņām, un tie, kuros ir gandrīz tāda pati sajūta, kā ielienot omes vecajā drēbju skapī.

Kārļa mājas lifts ir tāds kā vecais vilciens, ar kādu es dažas reizes esmu braukusi pie omes – tas grab, klab, ļogās un stumdās. Lifta sienas ir saskrāpētas un aprakstītas, un vēl tur nesmuki ož. Kārļa liftam ir ļoti jocīgas pogas. Tās ir divās rindās, sarkanas un melnas, un izskatās pēc pēdiņām, kuras ieminis kāds gājējs ar vienu sarkanu, otru melnu kāju. Vai varbūt slims kaķis. Lifta pogas izskatās tā:

Pie melnajām kāds ar roku pierakstījis: “Nespiest!” Un nevienam jau nenāk prātā tās spiest – melnās pogas ir netīras, pieputējušas un iespiestas uz iekšu. Dažas ir aizlipinātas ar košļeni vai kaut ko tamlidzīgu. Kārlis saka, ka uz pogām esot harča un taisa nesmuku skaņu, tādu, it kā skalotu kaklu. Es nezinu, kas ir harča, bet zinu, ka viņš tīšām mani kaitina. Dažas no pogām ir sadedzinātas un sakusušas melnā plastmasas ķēpā.

No liftiem cilvēkiem ir labums, taču Kārļa mājas lifts ir tik divains, ka arī labums ir neparasts. Lifts nepietur kāpņu laukumiņos pie dzīvokļu durvīm, bet mazajos laukumiņos starp stāviem. Piemēram, kad gribu aiziet pie Kārļa, lifts mani uzved vai nu pusstāvu augstāk, vai pusstāvu zemāk, un tāpēc gabaliņš vēl jākāpj pa kāpnēm – vai nu uz augšu, vai leju.

Kārlis teica, ka lifts iebūvēts jau daudzus gadus pēc tam, kad uzcelta māja, un tāpēc viss esot tik nepareizi. Un vispār – lifts esot atvests no kādas citas mājas, un tāpēc tam esot tādas aplamas divrindu pogas.

Man gribētos kādreiz nospiest kādu no melnajām pogām, taču ir bailīgi. Nē, pat ne tā, ka bailīgi, jo vispār man ne no kā nav bail, vienkārši liftā parasti ar mani kopā brauc vai nu tētis, vai gadās slimā tante, vai savādaiz muzikants, vai tā meitene, kas sasmazģojas tik stipri, ka man no viņas vienmēr sāk sāpēt galva. Un pie pogām rakstīts: “Nespiest!” Un es esmu paklausīga meitene. Un tāpēc pa istam man nemaz negribas spiest tās pogas.

Tajā vasarā blakus Kārļa mājai sāka būvēt jaunu veikalu. Lai varētu uzbūvēt jaunu veikalu, veco veikalu jauca nost. Vispirms apkārt uztaisīja dēļu žogu, pēc tam mājai izsita visus logus, sāka laužt un plēst. Man nepatīk, ka lauž un plēš, un vispār man nepatīk troksnis un putekļi, bet Kārlis gribēja iet skatīties. Un pieaugušie arī teica:

– Ejiet, ejiet! Ko tad jūs visu dienu pa istabu vien.

Un tā nu mēs gājām. Pie vecā veikala aiz žoga bija piebraukusi liela mašīna. Tāds kā ceļamkrāns, kam snuķa galā asi un spoži dzelzs zobi.

– Tāds kā dinozors, – teica Kārlis.

– Nevis dinozors, bet dinozauris, – izlaboju es. Taču Kārlis tāpat turpināja teikt “dinozors”.

Dinozors atpleta žokļus, iegrauzās mājas sienā, pagrozīja galvu, un siena sagāzās. Pa gaisu lidoja ķieģeļi, putekļi un stikli. Kārlis priecājās un teica, ka izskatoties gandrīz kā karā. Ja tā notiek karā, man karu nemaz negribas. Tur, kur mājai vairs nebija sienas, varēja redzēt iekšpusi – istabu ar puķainām

tapetēm, pat kalendārs bija palicis pie sienas. Pavisam laba istaba, kurā mierīgi varētu dzīvot.

– Iesim mājās, – teicu es, jo man bija garlaicīgi un drusku bēdīgi.

Tāču Kārlis činkstēja, ka gribot paskatīties vēl. Tā nu mēs stāvējām un skatījāmies, līdz sāka līt. Kārlis vienalga negribēja nākt, bet es teicu, ka viņš samirks, saslims, nomirs un viņa mammīte raudās. Par to Kārlis sadusmojās, teica, ka nemirs nekad, un gandrīz pats sāka raudāt, tomēr paklausīja. Laikam arī Dinozoram lietus nepatika. Viņš drusku pamīcījās pa drupu kaudzi un sastinga. Mēs skrējām mājās.

Braucot liftā, Kārlim patik spiest pogas.

– Pats, pats, es pats spiedišu! – viņš kliedz.

Tas tāpēc, ka viņš ir mazāks. Un es viņam ļauju arī, citādi atkal sāks raudāt. Viņš nospiež sarkano pogu ar ciparu četri, bet kad lifts sāk braukt, spaida arī citas pogas – to, uz kuras rakstīts “Avārijas signāls”, bet citreiz arī to, uz kuras rakstīts “Stop”. Man nepatīk, ka viņš tā dara, es mēģinu nostāties pogām priekšā, taču Kārlis sāk mani kutināt, man sanāk smiekli, un viņš tomēr pamanās kādu pogu nospiegt. Es viņam vienmēr saku, ka avārijas zvana pogu drīkst spiest tikai tad, kad lifts iesprūdis, vai arī tad, kad liftā kādam palicis nelabi, bet Kārlis tikai mēdās. Un izliekas, ka nelabi ir viņam. Viņš spiež tāpat vien, lai redzētu, kas notiks. Piespiež, pietur, un visu laiku skan riebīgs pļerkšķis. Vai arī nospiež pogu “Stop”, un lifts strauji apstājas. Vai nu starp stāviem, vai kaut kā tamlīdzīgi. Lifts atkal sāk braukt tikai tad, kad vēlreiz nospiež pogu ar ciparu.

– Saderam, ka tu nenospiedi melno pogu, – tajā dienā es viņu sāku ķircināt. Es nezinu, kāpēc. Laikam man nepatika zvana pļerkšķis. Man no tā sāka sāpēt galva.

– Nospiedišu gan! – teica viņš.

– Saderam, ka ne! – nerimos es.

– Nospiedišu gan! Es tās pogas esmu spiedis simtiem un tūkstošiem reižu.

– Un kas tad notiek? – prasīju es.

– Nekas, – Kārlis sabozās. – Nekas nenotiek.

– Nu tad nospied! Ko tad tu nenospied? Saderam, ka tu neesi nekad spiedis! Un tagad arī nenospiedi! – teicu es.

Kārlis brīdi saminstinājās, tad pastiepa roku un pieskārās ar pīpēm izdedzinātajai plastmasai. Viņš bija izraudzījies pašu tīrāko pogu – to, uz kuras nebija ne košļenes, ne harčas.

Es aizvēru acis. Es nezinu, kāpēc aizvēru, bet aizvēru. Un man šķita, ka arī Kārlis aizver. Saprotams, ja jau pati biju aizvērusi acis, es to nemaz

nevarēju redzēt, tomēr man likās, ka arī viņa acis ir ciet, un ka mēs abi reizē acis aizveram un reizē atveram. Es ieplestām acīm raudzījos Kārļa acīs, un manējās droši vien bija tikpat lielas un apaļas.

Lifts palēcās un strauji apstājās. Līdzīgi kā tad, kad Kārlis nospiež pogu "Stop". Lifts apstājās starp trešo un ceturto stāvu. Nē – nevis starp trešo un ceturto stāvu, bet starp trešo un ceturto kāpņu laukumiņu, tātad tieši ceturtajā stāvā; tur, kur dzīvoja muzikants un slimā tante ar slimajiem kaķiem.

Bet tad lifts noraustījās, sazvārojās un spēji šāvās sāpus.

Es atceros, līdzīga sajūta bija amerikāņu kalniņos "Legozemē" Vācijā – mēs ar tēti bijām, un es tēti pierunāju izmēģināt, kā tas ir. Amerikāņu kalniņi ir tādi mazi vagoniņi, kas pa šaurām sliedēm traucas augšup un gandrīz stāvus atkal krīt lejā, liču loču un dažkārt pat atmuguriski. Dažās vietās vagoniņi maina braukšanas virzienu, sāk griezties uz vietas, un tad vienmēr dzirdama klaboņa un čikstoņa. Un tieši tāda klaboņa un čikstoņa atskanēja arī tagad.

Kustība bija tik spēja, ka mēs ar Kārli noripojām uz grīdas. Es pret lifta sienu atsitu elkoni. Kārlis teica, ka nekā nopietna jau tur neesot, bet man taču sāpēja. Pa īstam, tā, ka gandrīz jāraud. Lifts tagad brauca ātri, ātri, daudz ātrāk, nekā tad, kad brauca augšup vai lejup. Varēja dzirdēt, kā aiz sienām šalc vējš, un sajūta patiesi bija kā vilcienā. Jā, apakšā pat klabēja riteņi; ar tieši tādu pašu skaņu kā vilciena riteņi – tu-duk, tu-duk, tu-duk!

Redzēt gan neko nevarēja, liftam jau nav logu, tomēr varēja sajust, kā sliedes dažbrīd met likumus, riteņi kauca un čikstēja, un es redzeju, ka arī Kārlim ir bail. Pa īstam. Par to man drusku bija prieks, jo nemaz nav patikami baidīties vienai pašai – tad visi tevi uzskata par bailuli un apgalvo, ka tu esi kā jēla ola. Tagad mēs baidījāmies abi kopā – Kārlis ieplestām acīm, es – skaļi spiedzu.

Taču tas vēl nebūt nebija viss.

Ar tikpat spēju kustību lifts apstājās. Patiesībā tas notika vēl straujāk, nekā uzsākot braukt – tā, it kā mēs ar liftu būtu kaut kur ietriekušies.

Troksnis bija tāds, ka pilnīgi ausis aizkrita. Taču par aizkritušajām ausīm nebija laika domāt, jo mēs atkal lidojām, kūleņojām pa grīdu un atsitāmies pret sienu. Šoreiz bija vēl sāpīgāk. Uz brīdi nodzisa, tad atkal iedegās gaisma. Man nav bail no tumsas, tomēr tumsa nepatīk, vienkārši nepatīk.

Mēs baidījāmies pakustēties. Labu brīdi sēdējām zemē un klusējām. Izskatījās, ka Kārlis tūlīn sāks raudāt. Vēlāk viņš man teica, ka arī es esot izskatījusies tāpat. To viņš vienkārši izdomāja, lai mani kaitinātu.

– Kas tas bija? – viens no mums vaicāja.

– Es nezinu, – vai nu viens vai otrs atbildēja.

Mēs pietrausāmies kājās un nopurinājām no drēbēm putekļus. Tam gan nebija nekādas jēgas, jo putekļi bija itin visur. Laikam no lielā blikšķa un trieciena liftu bija piepildījis putekļu mākonis.

– Apči! – teicu es.

– Apči! – nošķaudījās Kārlis.

Ausīs vēl arvien džinkstēja, tomēr mēs saklausījām klaudzienus – tādus pavisam sīkus un klusus klauvējienus pie lifta durvīm.

– Palīgā! – iesaucos es.

– Palīgā! – iesaucās Kārlis.

– Palīgā! Palīgā! Palīgā! – viņpus durvīm cita caur citu atsaucās daudzas sīkas balstiņas.

Lifts vēlreiz sašūpojās, un durvis atvērās – gan ne līdz galam, tikai tādā šaurā spraudziņā, taču ar to pietika, lai liftā kopā ar vēl vairāk putekļiem sāktu spraukties...

– Mazgalviši, – es pārsteigta iesaucos, jo tie patiesi bija mazgalviši. Daudz daudz mazgalvišu – lieli un mazi, pavisam veci, noplīsuši, izbalējuši un nodiluši, pilnīgi jauni un gaužām netīri; apkrāvušies ar mazām pauniņām un tikpat mazām somām un koferiem.

Jau pavisam drīz lifta grīda bija pilna, taču klāt nāca arvien jauni un jauni mazgalviši. Tie, kuriem bija sejas, izskatījās nobijušies un satraukti;

tie, kuriem nebija, izskatījās no bailēm pazaudējuši seju. Viņi rāpās cits citam pāri, spiedās arvien ciešāk, un jau pēc mirkļa satrauktu mazgalvišu ģudzeklis sniedzās mums līdz vidum.

– Beidzot, beidzot jūs esat ieradušies, – cauri mazgalvišu pūļa čalām, vaimanām un izsaučieniem bija saklausāma kāda skaļāka balss. Tas bija patiešām vecs mazgalvītis – varēja manīt, ka mikstais pildījums, ar ko viņš kādreiz bijis piebāzts, ir vai nu savēlies vai kļuvis trausls un sadrupis, un tāpēc mazgalviša galva, rokas, kājas un rumpis tagad ir šļaugani, audums locītavu vietās sakrunkojies, bet uz plaukstām un sejas gadu gaitā nodilis, notaukojies un kļuvis spīdīgs. Pāris vietās – uz rumpja un galvas sānos – mazgalviša audums bija izdilis caurs, un caurumi aizlāpīti ar brūnu dziļu. Lāpījuma vietas izskatījās tieši tāpat kā manu ome adīto kapzeķīšu papēži; kad tie izdila, ome zeķītēs iebāza koka lāpāmsēnīti un caurās vietas rūpīgi aizdarīja.

– Beidzot! Beidzot jūs esat klāt! – vecais mazgalvītis sauca. – Mēs jūs tik ļoti gaidījām!

Tikmēr liftā mazgalvišu jau bija saradies tik daudz, ka viņu kustīgais un mikstais ģudzeklis sniedzās man līdz padusēm, bet Kārlim līdz zodam.

– Es gribu mājās! Palīgā! – vaimanāja Kārlis.

– Aiziet! Pārējie brauks ar nākamo! – mazgalvišu pūļa sacelto jezgu pārkliedza vecais mazgalvītis.

– Vai jūs nebūtu tik laipni un nenospiestu otrā stāva pogu? Ātri! – viņš man uzsauca. – Melno!

Otrā stāva melnā poga bija viena no tām, kas bija aplipināta vai nu ar košļeni, vai harču, kā apgalvoja Kārlis. Bet tobrīd par tādiem sikumiem es vairs galvu nelauzīju, es pastiepu roku...

– Vē! – viebās Kārlis.

...un nospiedu pogu.

– Uzmanību, durvis aizveras! – iesaucās vecais mazgalvītis. – Mieru, tikai mieru, mēs tūlīn atgriezīsimies un paņemsim pārējos.

– Es gribu mājās, es gribu pie mammas, – klusām idēja Kārlis.

Lifta durvis grabēdamas aizvērās un brīnumainā kārtā neviens no mazgalvišiem netika ievērts. Lifts palēcās un sāka traukties pa neredzamo dzelzceļu, taču šoreiz mēs ar Kārli palikām stāvēt kājās – mūs noturēja visapkārt saspiedušies mazgalviši.

VIŅI RĀPĀS CITS CITAM PĀRI.

– Jaunais cilvēks, – viņa īdēšanu saklausīja vecais mazgalvītis. – Arī mēs gribam mājās. Mēs visi! Taču mūsu māju šorīt apēda.

– Apēda? – neticēju es.

– Jā, apēda. Mūsu māju apēda Igidoks, – lai gan mazgalvītis tagad čukstēja, pārējie mazgalviši viņa teikto dzirdēja, un liftā atskanēja bērnu raudas un pieaugušo mazgalvišu vaimanas.

MŪSU MĀJU APĒDA IGIDOKS.

– Igi..., Igi...? – Kārlis mēģināja atkārtot.

– Igidoks, – mazgalvītis pamāja. – Es jau esmu diezgan vecs, droši vien pats vecākais no mazgalvišiem, taču pats Igidoku nekad nebiju redzējis, tikai dzirdējis par viņu no saviem vecākiem. Arī viņi Igidoku laimīgā kārtā nebija redzējuši, tikai dzirdējuši nostāstus. Nostāstus par Igidoku, kas ierodas visu sagraut, nopostīt un apēst. Laimīgā kārtā nu jau sen neviens vairs neatceras, kāds tas Igidoks īsti izskatījies. Vieni mazgalviši apgalvo, ka Igidoks esot līdzīgs lielam sunim vai vilkam, citi man stāstījuši, ka tas ir kā celms, bet vēl daži uzskata, ka Igidokam vispār neesot nekāda veidola...

Lifts sazvārojās un apstājās. Durvis atvērās, aiz durvīm bija sarkanu ķieģeļu siena, tomēr mazgalvišu liftā kļuva arvien mazāk un mazāk. Tikai brīdī, kad viņu pulks sniedzās man vairs tikai līdz ceļiem, es sapratu, ka sienā ir arī mazas durtiņas – tieši mazgalvišu augumā. Vēl pēc mirkļa liftā bijām palikuši tikai mēs ar Kārli un sirmais mazgalvītis.

– Ātri atpakaļ! – viņš komandēja. – Nedrīkst kavēties. Igidoks ir dusmīgs un viņus apēdis. Nospied pogu!

– Kāpēc viņš ir dusmīgs? – vaicāju es.

– Tāpēc, ka viņš grib ēst un vēlas, lai ēdamo viņam pienes klāt. Bet kurš gan tādām ko nesīs! Tad viņš kļūst dusmīgs un var apēst jebko – mājas, kokus, droši vien pat mašīnas, – paskaidroja vecais mazgalvītis.

– Es negribu atpakaļ! Es gribu mājās, – teica Kārlis. Izskatījās, ka viņš tūlīn sāks raudāt.

– Kas tad nu? Puikas neraud! Vēl tikai vienu reizi, – teica mazgalvītis.

Es nospiedu pogu, durvis aizvērās, lifts atkal rāvās sāņus, taču šoreiz mēs jau to zinājām un mums izdevās noturēties kājās. Tikai vecais mazgalvītis mīksti aizriepoja pa grīdu.

Kad atvērās durvis un liftā stumdidamies un grūstīdamies sāka spiesties atlikušie mazgalviši, vecais mazgalvītis palēcās un pāri viņu galvām metās laukā no lifta.

– Mani negaidiet! – cauri kņadai un putekļiem varēja dzirdēt viņa balsi; viņš nozuda tumsā. – Aizvediet... pēc tam... gaidīšu...

– Gribu mājās! – nerimās Kārlis. – Brauksim mājās!

– Pagaidi, mums jāaizved mazgalviši. Un pēc tam jāatbrauc pakal vecajam mazgalvītim, – iebildu es.

– Bet tu taču dzirdēji, ka viņš teica, lai viņu negaida! – Kārlis gribēja stridēties.

– Nu, labi – tad es braukšu viena, – es teicu. Kārlis sapūtās un spārdīja lifta sienu. Un draudēja visu izstāstīt mammai. Arī to, ka es viņam neesmu klausījusi.

– Es esmu vecāka, – teicu es. – Tev ir jāklausa mani. Ja gribi, vari nebraukt.

Tā nu mēs tomēr braucām abi. Kārlis sēdēja ierāvis lifta stūrī un blenza uz savu kurpju purngaliem.

Lifts apstājās, durvis atvērās, taču no vecā mazgalviša nebija ne miņas.

– Es taču teicu..., – vienā laidā atkārtoja Kārlis, bet es nemaz neklausījos.

– Mums viņš jāatrod, – teicu es. – Ja nu ar viņu noticis kaut kas nelabs.

Es negaidīju Kārli, bet izlēcu no lifta un nonācu šaurā, tumšā gaitenī ar zemiem griestiem.

– Ja negribi, nenāc, – uzsaucu Kārlim. – Vari mani gaidīt liftā.

Kārlis pilnīgi noteikti negribēja, taču arī gaidīt liftā nevēlējās un gausi man sekoja.

Gaitenis meta likumu un tūlī pēc tam sazarojās. No labās puses spīdēja gaisma, tāpēc vispirms pagriezos turp. Pagriezos un sastingu, jo priekšā pavērās tukšums. Nē, pat ne tukšums – mani apžilbināja spoža saule, zilas debesis, lietūs bija norimis, dziļi dziļi lejā pa būvgružu kaudzi mīcījās traktors. Tagad bail sametās arī man. Ja mēs nokristu tur lejā, būtu ļoti ļoti lielas nepatikšanas.

– Kārli? – es atskatījos. – Tā ir tā māja, kuru jauc nost. Mēs esam tajā mājā, kuru ēda Dinozors.

Tāču Kārļa tur nebija.

– Kārli? Kārli? – es turpināju saukt un skrēju dziļāk tumsā. Kārli atradu mazā istabiņā. Tur nebija pavisam tumšs, jo sienā bija mazs lodziņš. Kārlis sēdēja uz grīdas un stūķēja kaut ko kabatās.

– Ko tu tur dari? – es viņam vaicāju

– Paskaties, ko es atradu, – viņa acis sajūsmā spīdēja.

Tur bija gan mazas mazītiņas mēbelītes, glezniņas un trauki, gan paklāji un sīciņi apavi. Kārlis rakņājās pa mazo mantību, un šo to, kas viņam šķita vērtīgāks, noglabāja kabatās. Kārlis nav liels, viņš ir mazāks par mani, tāču viņa rokas vienalga bija par lielu visām šīm sīkajām lietiņām, un daudzas no viņa pieskāriena salūza.

– Kārli, tā nedrīkst! Tās ir mazgalvīšu mantas, – es sadusmojos.

– Bet es tās atradu! Atrasts nav zagts! – viņš iebilda.

– Nē, tu neatradi. Te ir viņu mājas, – teicu es.

– Bet viņiem tās tāpat vairs nevajadzēs, viņi tāču visi aizbēga, – sacīja Kārlis.

– Tūlī pat noliec visu atpakaļ! Mums jāatrod mazgalvītis, vai tu jau aizmirsi? – teicu es.

– Es jau nemaz negribēju viņu meklēt. Tu gribēji! – Kārlis piecēlās kājās un apdauzīja pret griestiem galvu.

– Noliec visu atpakaļ, un iesim! – es pavēlēju.

Kārlis vēl grasījās strīdēties, tāču nepaguva – atskanēja apdullinošs grāviens, visa māja nodrebēja, un sagāzās viena no mazās istabiņas sienām. Mūs apžilbināja āra gaiss.

– Dinozors! Viņš mūs apēdis, – kļiedza Kārlis. – Mammu, es gribu mājās!

– Igidoks! – iespiedzos es.

Un mēs abi metāmies bēgt. Kārlis gribēja skriet atpakaļ uz liftu, tāču es atcerējos mazgalvīti.

– Mums viņš jāatrod, nedrīkst viņu te pamest, – teicu es.

– Bet ja nu viņš jau ir apēsts! Kamēr tu viņu meklēsi, Dinozors aprīs arī tevi! – brēca Kārlis.

Atkal māja notrīcēja, atkal atskanēja grāviens. Igidoks graužās māja arvien dziļāk.

– Mazgalvīt! Aū! Kur tu esi! – es saucu, taču neviens neatsaucās. Un pat ja būtu atsaucies, mēs viņa sīko balstiņu droši vien nemaz nedzirdētu; māja vaidēja un brakšķēja. Dinozors rāpās arvien tuvāk. Es iedomājos mazo, salāpīto mazgalvīti viņa lielajos dzelzs zobos, un man viņa sametās tik ļoti žēl, ka sagribējās raudāt.

– Nu ko tu stāvi, skrienam atpakaļ uz liftu, citādi Dinozors aprīs arī to, – Kārlis mani parāva aiz rokas. Redzēt neko vairs nevarēja. Mēs skrējām pa melnu tumsu, man bija bail un ļoti ļoti bēdīgi, un es pat nezinu, vai man vairāk bija bail vai bēdīgi.

Liftā vēl arvien spīdēja gaisma.

Pirms pašām lifta durvīm es paklupu, nostiepos garšļaukus un nobrāzu ceļgalu. Slīdamās kājās, saklausīju kļušu balstiņu:

– Palīgā! Palīgā!

Igidoks nograuza gaitēņa tālāko galu, un kādu brīdi nevarēja dzirdēt pilnīgi neko – tik skaļa bija viņa zobu šņirkstoņa.

– Nu nāc taču! – sauca Kārlis, viņš jau bija pie lifta.

– Pagaidi, viņš tepat kaut kur ir, – sacīju es, pieliecos un taustījos pa grīdu. Sataustīju ķieģeli, uz kura biju paklupusi. Zem ķieģeļa gulēja kaut kas mīksts. Mazgalvītis, saspiests pavisam plakans.

Pagrābusi mazgalvīti, skrēju uz liftu. Tai pašā acumirkli, kad ielēcu liftā un Kārlis nospieda pogu – es pat nepamanīju, kuru pogu – Dinozors iecirta savus dzelzs zobus tajā gaitēņa vietā, kur es tikko kā biju paklupusi un kur zem ķieģeļa bija gulējis vecais mazgalvītis.

Es sakņupu zemē un aplūkoju mazgalvīti.

– Vai tev nekas nekaiš? – vaicāju es. – Vai tu neesi saplisis?

– Nē, nē, tikai pildījums drusku saspiedies. Es jau esmu ļoti vecs, un vecumā vislielākās nepatīkšanas ir tieši ar pildījumu, – viņš nopūtās. – Lai gan – kāda tam tagad nozīme...

– Nozīme ir tāda, ka tu esi sveiks un vesels, – es noglaudīju mazgalviša galvu.

– Nē, nē, nekam vairs nav nozīmes, viss ir pagalam. Igidoks ir apēdis mūsu māju. Igidoks ir apēdis arī mūsu albumu, – mazgalvītis vaimanāja.

– Albumu? – es brīnījos.

– Jā, mazgalvišu albumu, – mazgalvītis pamāja. – Albumu, kurā glabājas visa mūsu pagātne, tagadne un arī nākotne.

Kārlis nemierīgi saknosījās.

– Bet kā gan...? – es ieteicos. Taču Kārlis mani pārtrauca.

– Vai šis nav tas albums?

Kārlis no kabatas izvilka mazu grāmatiņu brūnos mikstas, apbružātas ādas vākos.

– Jā, tas ir mūsu albums! – priecīgs iesaucās mazgalvītis.

Paskatījies uz Kārli un iesmējos – viņš bija noputējis melns un izskatījās pēc mora.

– Ko tu smeijies? – viņš boliņa acis, kas netīrajā sejā izskatījās ļoti lielas un apaļas.

– Tu esi melns kā nēģeris, – es teicu.

– Tu pati esi nēģeris.

Lifts palēcās un čīkstēdams apstājās. Tomēr durvis vaļā nevērās.

– Kas tad nu? – es piecēlos kājās un ieklausijos.

Kārlis spaidīja visas pogas pēc kārtas, taču nekādas jēgas no tādas spaidīšanas nebija.

– Laikam iesprūdis, – viņš teica. Un piespieda zvana pogu. Atskanēja nejaukais pļerkšķis.

– Redzi nu, kā tagad ir, – sacīju es. – Tu vienmēr spaidīji to pogu, kad tas nemaz nebija vajadzīgs. Bet tagad, kad tā patiešām būtu noderējusi, no pogas vairs nav nekādas jēgas. Visa māja zina, ka tu tur tikai muļķojies.

– Tā nav, – iebilda Kārlis.

– Ir gan! – teicu es.

– Nav gan, tu pati pie visa esi vainīga, – Kārlis uzmeta lūpu.

Droši vien liftā mēs būtu sēdējuši vēl ilgi, taču mūsu klaudzināšanu, klaigāšanu un zvanīšanu bija saklausījusi kaķu tante. Kāpņu telpā bija izsprukusi viņas raibā Rēzija, un tante bija devusies kaķeni meklēt.

Tajā laikā ar vijoles kasti azotē mājās nāca muzikants. Viņš ar spēku atstūma vaļā lifta durvis, drošības pēc starp tām iespieda savu vijoli, un izcēla mūs laukā. Lifts iečikstējās un sāka braukt augšup, muzikants nepaguva no durvju starpas izraut vijoles kasti, un lifts to pārlauza uz pusēm kā nieku. Bail pat iedomāties, kas būtu noticis, ja lifts būtu sācis braukt tad, kad viņš cēla laukā mūs. Taču kastē nebija vijoles, no salauztās kastes izspurdza balts balodis, raibs trusis un sauja dresētu peļu, jo muzikants nemaz nebija muzikants, bet gan cirka burvju mākslinieks.

Mēs ar Kārli dabūjām pamatīgu brāzienu. Gan par netīrajām un saplēstajām drēbēm, gan par dauzīšanos liftā – pieaugušie uzskatīja, ka liftā esam iesprūduši paši savu palaidnību dēļ. Es nezinu, ko viņi būtu teikuši, ja uzzinātu, kā viss notika patiesībā.

Veco mazgalvīti es izmazgāju, izņēmu saspiesto un sadrupušo porolona pildījumu, un piepildīju viņu ar krāsainām vates piciņām. Tagad viņš vairs nemaz nav vecs. Vakaros pirms gulētiešanas es viņu nolieku sev līdzās uz spilvena, un mēs skatāmies mazgalvišu albumu. Un mazgalvītis man stāsta par mazgalvišu pagātņi, tagadni un nākotni. Kamēr mēs abi aizmiegam.

UN MĒS SKATĀMIES MAZGALVĪŠU ALBUMU.

TREŠAIS VAKARS: SALA

Labvakar! Mani sauc Anna. Es jums pastāstīšu stāstu par mazgalvišu izcelšanos. Tas būs stāsts, kuru man izstāstīja vecais mazgalvītis, vakarā pirms aizmigšanas rādīdams bīdes mazgalvišu albumā.

mazgalvīšu

ALBUMS

Tas bija sācies pirms daudziem gadiem, Ulmaņlaikos. Es nezinu, kas ir Ulmaņlaiki, bet zinu, ka tas bija ļoti ļoti sen. Mazgalvīša albumā bija bilde ar apaļīgu onkuli, un tai apakšā bija rakstīts: "Ulmanis". Viss sācies ar mazu meiteni, kuras vārds, tāpat kā man, bija Anna. Annas tētis bija liels un godājams vīrs. Viņš strādāja ministrijā, un ministrija ir gandrīz tas pats, kas valdība.

Kādreiz bērnībā vai jaunībā Annas tētis bija sapņojis kļūt par burvju mākslinieku, strādāt cirkā, rādīt brīnumus un nedzīvas lietas padarīt par dzīvām, taču tad sākās pasaules karš, viņš kļuva par zaldātu, bet par šo nodomu un bērnībā cirka teltī redzētajiem brīnumiem aizmirsā. Pēc kara viņš sāka strādāt ministrijā. Mazgalvītis man parādīja Annas tēta bildi. Tas nu gan bija īsts veco laiku kungs – melnā uzvalkā, spoži spīdīgās kurpēs, ar spieķi, platmali, mazām brillītēm un ūsām.

Annas mamma sapņoja kļūt par dārznieci. Viņa bija no laukiem un zināja visu koku, puķu un zāliņu vārdus. Taču kara laikā viņa satika Annas tēti un pēc kara pārcēlās uz pilsētu, lai gan pilsētā viņai nemaz nepatika. Viņa bieži slimoja un teica, ka pilsēta viņu beidzot nost.

Bet Annas tētis bija liels vīrs, viņam bija daudz darba ministrijā, tāpēc viņam bija jādzīvo pilsētā. Bildē Annas mamma vairs nemaz neizskatījās pēc laucinieces – galvā viņai nez kā turējās mazītiņa cepurīte, mugurā bija kažoks ar pūkainu lapsas apkakli, seja pavisam balta balta, bet lūpas – uzkrāsotas kā maza zaķkāpostu lapiņa.

– Kādudien mums būs maza mājiņa jūras krastā, – Annas tētis solīja. Citreiz viņš teica, ka mājiņa būs laukos vai mežā. Taču tādi laiki nekad nepienāca.

Latvija bija pavisam maza valsts, tai blakus bija daudz lielākas valstis. Lielo valstu valdnieki bija izdomājuši sadalīt pasauli savā starpā. Pasaulē ir daudz dažādu valstu, tāpēc viņi nolēma savā starpā sadalīt visas valstis – arī tās, kas viņiem nemaz nepieder.

Tā nu Latvija tika Padomju savienības valdniekam Staļinam. Staļins uz Latviju atsūtīja savus karavīrus un tankus, un visu, kas vēl pavisam nesen bija Latvijas

valsts, pievāca sev. Tos latviešus, kam tas nepatika, un tos, kuri gribēja aizstāvēt savu valsti, Staļins vai nu nogalināja, vai aizveda uz tāliem ziemeļiem, kur tiem salā un aukstumā bija jāstrādā mežā vai kalnu raktuvēs.

Kādu nakti karavīri ieradās arī Annas mājās. Taču mājās bija tikai Annas tētis. Anna ar mammu bija aizbraukušas pie omes un opja uz laukiem. Annas mamma palīdzēja omei ravēt, bet Anna ganīja opja zosis. Fotogrāfijās Anna izskatījās gandrīz tāda pati kā es, tikai ar bizēm. Mēs varētu būt māsas. Man arī kādreiz bija gari mati un varēja sapīt bizes, bet pēc tam es gribēju, lai man tos nogriež, un tagad man ir īsi.

Karavīri sagūstīja Annas tēti un aizveda uz tālu ziemeļjūras salu. Annas dzīvokli viņi izvandīja un izlaupīja, bet to, ko nenolaupīja, salauza un saplēsa. Bet karavīru priekšnieks atrada Annas mammas fotogrāfiju. Annas mamma bija ļoti ļoti skaista, un karavīru priekšnieks, kuru sauca par Virsnieku, uzreiz iemīlējās. Viņš nogaidīja, kad Annas mamma ar Annu atgriežas pilsētā un tūlīt pat teicās Annas mammu precēt. Virsnieks meloja, ka par Annas tēta bēdīgo likteni neko nezinot, un pat stāstīja, ka visiem spēkiem centies Annas tēti aizstāvēt un glābt. Viņš teica, ka pasargās Annu un Annas mammu no jebkādam nepatikšanām, citādi karavīri arī viņas varot aizvest uz ziemeļiem. Annas mamma ļoti bēdājās un skuma, tomēr noticēja. Annai gan Virsnieks un viņa sarkanie uzpleči uzreiz nepatika. Virsnieka fotogrāfijas mazgalvīša albumā nebija.

Drīz pēc tam atkal sākās karš. Pasaule bija sadalīta divās daļās, un nu abi lielie valdnieki sāka karot savā starpā, jo katrs no viņiem visu pasauli gribēja dabūt sev.

Annas patēvs iesēdināja Annu un Annas mammu kuģī un visi pāri ziemeļu jūrām laidās bēgļu gaitās. Taču pašā jūras vidū uznāca briesmīga vētra. Trīs dienas un trīs nakts tā svaidīja un mētāja kuģi pa viļņiem, kuģis apauga ar biezu ledus garozu un draudēja nogrimt, bet debesīs dārdēja pērkons un pret kuģa mastiem šķīda balti zibeņi.

Annai bija bail, un viņa, ierāvusies savas gulvietas kaktiņā, skaitīja pantiņu, kuru reiz viņai bija iemācījis tētis:

Nu es gribu gulēt iet,
Dievs, slēdz manas acis ciet.
Tava acs lai nomodā
Stāv pār mani miedzīnā.

Bet aizmigt Anna tā arī nespēja. Tik ļoti viņai bija bail. Viss šķobījās un ļodzījās; nodzisa gaisma, un uz kuģa valdīja melna tumsa.

Trešās dienas vakarā kuģis pacēlās viņu kalna galotnē, sašķiebās, pārlūza viducī pušu un sāka grimt. Kuģa Kapteinis negaidīja, kamēr ļaudis sakāpj glābšanas laiviņās un sasviež aukstajos viņšos visus glābšanas riņķus, bet ielēca jūrā viens no pirmajiem. Klusi šņākuļodams un kulstīdams rokas un kājas kā suns, viņš sāka peldēt sev vien zināmā virzienā. Pēc brīža kuģis nozuda dzelmē.

Tumsā nevarēja neko saskatīt. Bija dzirdama tikai vēja aurošana un viņu dārdi. Taču vētra drīz vien norima un kļuva gaišāks. Anna ar mammu sēdēja mazā glābšanas laiviņā, vienas pašas jūras vidū. Bija ļoti auksti, tomēr viņas bija drošībā. Laiviņai nebija nedz airu, nedz stūres; neredzama straume nesa to uz priekšu. Tā viņas kuģoja pusi dienas. No pārciestajām briesmām, aukstuma, noguruma un slāpēm viņām sāka rādīties dažādas dīvainas lietas – liels buru kuģis pabrauca viņu laiviņai cieši garām, bet tūdaļ pēc tam pagaisa, un tā vietā parādījās milzu zivs, kas augstu gaisā pūta strūklakai līdzīgu ūdens šalti. Taču arī zivs nozuda tālumā, tā pārvērtās par mazu melnumiņu pie pašas pamales. Melnumiņš pamazām vien kļuva arvien lielāks, līdz izauga par klinšainu, cepurei līdzīgu salu.

– Mammu, skaties! – iesaucās Anna. – Zeme!

– Tā nav zeme. Tā ir tikai cepure, – čukstēja mamma.

Annas mamma bija ļoti nogurusi un domāja, ka arī cietzeme viņām tikai rādās. Taču viņi nesa viņas salai arvien tuvāk, līdz beidzot laiviņa atdūrās piekrastes smiltīs.

Sala šķita neapdzīvota, nemīlīga un tukša.

Anna un Annas mamma nezināja, ka nebūt nav nonākušas uz neapdzīvotas salas – te dzīvoja un salu pārvaldīja varens Burvis.

Tas bija liela auguma vīrs ar garu, vējā plandošu bārdi. Viņš prata vēja, akmeņu un koku valodu un spēja iedvest dzīvību gan jūras nogludinātiem oļiem, gan vēja izgāztu koku saknēm.

Pašā salas vidū auga milzīgs, vecs, uz pusēm pārplīsis ozols, un tam līdzās bija Burvja ala – zemā spraugā zem liela, apaļa akmens ierīkots mitekļis. Alas dziļumā, tur, kur griesti jau gandrīz saskārās ar smilšaino grīdu, bija Burvja gulvieta. Tuvāk ieejai atradās pavards un galds. Trauki, ķeburaini paštaisīti darbarīki un pat grāmatas, kuru alā bija ļoti daudz, glabājās pie akmens griestiem ietaisītos plauktos. Tur bija gan burvestību grāmatas, kurās rodamās zinības Burvim ik pa laikam noderēja, gan arī pavisam vienkāršas grāmatas – ar stāstiem un pasakām, kuru brīnišķās ainas bija kavējušas Burvim laiku, kopš viņš dzīvoja uz salas.

Burvis stāvēja pie savas alas un sarunājās ar Vēju.

– Vai sacēli pamatīgus vilņus? – vaicāja Burvis.

– Jā, – dvesa Vējš.

– Vai mētāji kuģi kā skaidi? – vaicāja Burvis.

– Jā, – dvesa Vējš.

– Vai pārlauzi kuģi pušu? – vaicāja Burvis.

– Jā, – dvesa Vējš.

– Vai izmētāji ļaudis? – vaicāja Burvis.

– Jā, – dvesa Vējš.

– Vai izdarīji visu, kā bijām norunājuši? – vaicāja Burvis.

– Jā, – dvesa Vējš. – Vai tagad varu būt brīvs? – vaicāja Vējš.

– Vēl nē, – sacīja Burvis un uzrunāja akmeņus, koku saknes un no jūras izskalotas siekstas, kas gulēja turpat būdas priekšā.

– Akmeņi un sakneņi, ejiet uz Austrumu malu un sagaidiet atbraucējus, kā iepriekš bijām lēmuši, – Burvis sacīja.

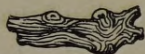
Akmeņi, siekstas un koki atdzīvojās, izkustējās un visi čīkstoši graboši čabošā varzā devās uz jūras malu. Viena sieksta bija īpaši liela un neganta – tā klibi lēca uz četrām mezglainām saknēm, bolīja nolūzušu zaru redzokļus un plati vārstīja atlekušas mizas muti. Tas bija Igidoks. Pārējās siekstas, saknes un akmeņi no lielā celma baidījās, tikai Burvis no Igidoka nebaidījās – viņš to saukāja par veco piepi, praulu un čakārni. Igidoks no dusmām plaisāja un brakšķēja, tomēr Burvim padarīt neko nespēja – Burvis ar uguni bija pieveicis veco raganu Regīnu, kādreizējo salas valdnieci, Igidoka saimnieci, un Igidokam tagad bija jāklausa un jākalpo Burvim. Ragana Regīna mēdza sasaldēt ledū ikvienu dzīvu būtni, kas uzdrošinājās spert kāju uz salas, taču Burvim bija izdevies tikt pie uguns, sasildīties un raganu padzīt. Igidoks uz Burvi turēja ļaunu prātu, bet arī viņam Burvis piedraudēja ar uguni, un Igidokam, tāpat kā pārējiem sakneņiem, uguns nozīmēja drošu galu.

Kad Igidoks ar visiem sakneņiem un akmeņiem bija prom, Burvis dienasgaismā iznesa klēpi jūras nogludinātu kociņu un zariņu, virvju un stieplu galus un tādus kā spilventiņus un segu, kas bija rupji sadiēgti no buru audekla skrandām.

– Tagad pienākusi jūsu kāрта, – viņš teica. – Dodieties uz jūras malu un neaizmirstiet, kas jums darāms.

Spilvenu un segas šķībums un greizums saknosījās, sakustējās, viņi izstaipījās, un nu jau nemaz vairs neizskatījās nedz pēc spilveniem, nedz segām. Tur, kur vēl nupat bija atirušas malas un ar sausām jūras zālēm nevienmērīgi piebāzti stūri, tagad bija kociņu kājas un zariņu rokas, un pat tādas kā galvas, lai gan seju šīm galvām nebija.

Būtnes pagriezās un paklausīgi devās turp, kur tālumā šalca jūra.

Salas tālākajā, austrumu malā krastā bija izskalota laiva, kurā bija paglābies Virnieks ar sarkanajiem uzplečiem un kuģa Kapteinis, kurš pat laizdamies peldus nebija šķīries no siltiem suņādas zābakiem un melniem kapteiņa svārkkiem ar spožām misiņa pogām.

– Varu saderēt, ka esam nonākuši uz neapdzīvotas salas, – teica Kapteinis un mēģināja izgriezt slapjumu no piemirkušajiem zābakiem. – Ja neatradīsim dzeramo ūdeni un kaut ko ēdamu, mēs nosprāgsim badā.

– Vai tas nav savādi, ka vētra tik spēji norima, tikko mēs bijām izmesti krastā? – brīnījās Annas patēvs, bet Kapteinis viņā daudz neklausījās.

– Tad jau labāk būtu noslikuši, nevis izmesti šādā nostūrī. Ja nenomīrsim badā, gan jau mums uzbruks plēsīgi zvēri. Vai varbūt pat mežoņi cilvēkēdāji... – Kapteinis gaudās.

– Vai tu izbeigsi ņaudēt! – dusmojās Virsnieks. – Esmu pazaudējis ģimeni, bet tu te vaimanā par badu un zvēriem!

– Ģimeni! Tev vismaz bija ģimene... – vilka Kapteinis.

– Tu esi izkūkojis prātu, – teica Virsnieks.

Bet Kapteinis nerimās:

– Nekā man nav un nekā man nebūs! Un tagad man nav arī kuģa, man vairs nav pat manas kapteiņa cepures! – viņš atmeta ar roku.

– Tagad tev pieder vesela sala, – noburkšķēja Virsnieks.

– Jā, protams, lieliski! – Kapteinis vicināja rokas tēlotā priekā. – Ierosinu salu nosaukt manā vārdā!

– Manis pēc! – Virsnieks atmeta ar roku.

– To derētu nosvinēt! – auroja Kapteinis. Viņa prieks vairāk atgādināja trakumu. – Žēl gan, ka mums nav nekā dzerama.

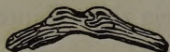
Tajā pašā acumirkli viņi turpat netālu no laivas pamanīja kasti. Kapteinis nosvieda slapjos suņādas zābakus, žigli atrāva kasti vaļā un izcēla pudeli vīna.

– Brīnišķīgi! – viņš staroja. – Kamēr nebūs beidzies vīns, bez dzeramā ūdens varēs iztikt!

Viņš atkorķēja pudeli, ierāva krietnu malku un sniedza arī Virsniekam:

– Še, iedzer, lai nesalst un nav tik bēdīgs prāts! Iedzer, un dosimies izpētīt manu salu.

Iebāzis kabatās vēl pāris pudeles vīna, Kapteinis sāka kārpīties augšup pa stāvo un akmeņaino krastu, bet Virsnieks negribīgi sekoja.

Ticis prom no Burvja alas, Igidoks apgūlās un pārējiem sakneņiem, siekstām un akmeņiem paziņoja, ka tālāk iet un Burvja pavēles pildīt viņam nenāk ne prātā.

– Raganai es biju mīļš sunītis, – Igidoks nopūtās. – Viņa man ļāva līdz nāvei pārbiedēt salā izmestus kuģiniekus un pēcāk atmeta viņu sasalušos kauļņus. Bet tagad nekā. Ļaunais Burvis mani saukā par celmu un piepi, un iekausta par katru nieku...

Igidoks apklusā, jo saklausīja balsis. Nācēji bija Kapteinis un Virsnieks, abi jau pamatīgi sareibuši no vīna un trokšņaini.

– Piesēdisim te uz tā celma un atvilksim elpu, ir jau vēls, – teica Kapteinis un smagi nozvēlās uz siekstas, kas nemaz nebija sieksta. Virsnieks apsēdās viņam blakus, un abi pamīšus dzēra no pudeles.

– Labi, lai tad tā arī būtu! Sauksim salu tavā vārdā, – paziņoja Virsnieks. – Tu būsi salas karalis, bet es – salas karaspēka virspavēlnieks. Pulkvedis. Nē, ģenerālis! Es būšu ģenerālis!

– Tu būsi mans ģenerālis, tu būsi! – Kapteinis zvetēja Virsniekam pa plecu un smējās, taču tad viņi abi izdzirdēja balsi:

– Vispirms jums būs jāpieveic ļaunais Burvis!

– Kurš to teica? – Kapteinis pielēca kājās.

– Vai tu to teici? – prasīja Virsnieks.

– Es to teicu, – sacīja balss.

– Lai kas tu būtu, nāc ārā, parādie! – pavēlēja Kapteinis.

– Es to teicu, – atkārtoja Igidoks.

– Vai tas var būt? Varbūt man rādās? – brīnījās Kapteinis. – Runājošs celms!

– Tas nav celms! – iebilda Virsnieks. – Tas ir kaut kas dzīvs. Un apbrīnojami neglīts!

– Es esmu Igidoks, kungs, – sacīja Igidoks. – Es te dzīvoju.

– Tad jau sala nemaz nav neapdzīvota, – teica Virsnieks.

– Nē, sala ir apdzīvota, – teica Igidoks.

– Ko tu teici par burvi? – gribēja zināt Kapteinis.

– Tas ir ļauns Burvis, kas izkalpina visas uz salas mītošās dzīvās un nedzīvās būtnes, – Igidoks sūdzējās. – Viņš pats sevi iecēlis par salas valdnieku, visu te izrīko un nosaka.

– Te nu bija! – nopūtās Virsnieks.

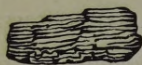
– Kas jums tur tajā pudelē? – Igidoks ošņājās uz vīna pudeles pusi.

Kapteinis iedeva viņam nomēģināt.

– Labs gan, – čāpstināja Igidoks.

Jau pēc brīža Kapteinis, Virsnieks un Igidoks bija kļuvuši labi draugi. Igidoks slavēdams dzēra vīnu un ātri vien bija gaužām noreibis. Visi trīs, cits citu pārtraukdami un skaļi klaigādami, kaldināja plānus, kā nomaitāt ļauno Burvi un iedibināt salā savu kārtību.

Bet dzērāju klaigas dzirdēja Vējš. Viņš noklausījās Kapteiņa, Virsnieka un Igidoka runāto un traucās pie Burvja.

Anna ar mammu bija gājušas visu dienu, taču vēl arvien nebija sastapušas nevienu dzīvu būtni. Viņas spraucās cauri dzelkšņainiem brikšņiem un milzu paparžu audzēm, brida pa sliksnām un rāpās pāri akmeņu grēdām; viņas pārtika no strautes ūdens, mežā uzietām ogām, saknītēm un lapiņām, jo Annas mamma zināja, kurus augus drīkst ēst un kuri ir indīgi.

Kad uznāca tumsa, viņas palīda zem kuplas egles, Anna ieritinājās mammai azotē un mēģināja aizmigt. Taču mežs noslēpumaini un baisi čabēja un šalca, koku zari čīkstēja un krakšķēja, šķita, ka tumsā aizdip sīki soļi. Lai gan mamma sildīja Annu un Anna – mammu, bija ļoti auksti. Anna pie sevis skaitīja pantiņu, kuru viņai bija iemācījis tētis:

Nu es gribu gulēt iet,
Dievs, slēdz manas acis ciet.
Tava acs lai nomodā
Stāv pār mani miedziņā.

Tad Annas kājām pieskārās kaut kas silts un dzīvs. Viņa pastiepa roku un sataustīja mīkstu un apaļu... spilventiņu? Nē, spilventiņš tas nebija. Tā bija maza galviņa, no rupja auduma ar lieliem adatas dūrieniem sadiegta galviņa, tādas pat rociņas, rumpis un kājiņas. Un turpat līdzās vēl viens tāds pats, un vēl viens.

– Kas jūs esat? – Anna vaicāja dīvainajām būtnēm, kas tumsā drūzmējās viņām apkārt, spiedās klāt, sargāja no aukstā vēja un sildīja.

– Mums nav vārda, – no tumsas atsaucās klusas balsis.

– Vai jūs esat zvēri vai cilvēki? – Anna vaicāja.

– Mēs nezinām, – teica balsis.

– Bet jūs esat dzīvi! – sacīja Anna.

– Mēs nezinām, – teica balsis.

– Jums ir rokas, kājas, rumpis un galvas, jūs esat dzīvi! – sacīja Anna.

– Mēs nezinām, – atkārtoja balsis.

Kad Anna un mamma pamodās, no neparastajām būtnēm vairs nebija ne miņas, un nevarēja saprast, vai Anna tās redzējusi sapnī, vai varbūt tomēr īstenībā.

– Mammu, naktī pie mums bija atnākuši... – Anna iesāka.

– ...mazgalviši, – pabeidza kāda balss.

– ...mazgalviši, – Anna pārsteigta atkārtoja.

– Kas tie par mazgalvišiem? – nesaprata mamma.

– Es nezinu, – paraustīja plecus Anna un nosprieda, ka laikam tas tomēr bijis sapnis.

– Nebija vis, – sacīja balss.

– Kurš to teica? – Anna mēģināja saskatīt runātāju, taču Vējš tikmēr jau bija gabalā.

Burvis savas alas priekšā sarunājās ar Vēju.

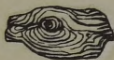
– Žēl, protams, Igidoka. Lai gan, pazīstot viņa neganto dabu, tas man nav pārsteigums, – teica Burvis. – Saki, Vējš, cik viņi tālu?

– Ap pusdienlaiku varētu būt klāt, – dvesa Vējš. – Viņi dabūs vēl mazlietiņ pamaldīties. Ievilināju viņus purvelī. Sadzērušies vīnu, lielas sajēgas tiem vairs nav. Pat Igidoks viņiem nevarēja neko līdzēt, bet paši vainīgi – nevajadzēja to praulu piedzirdīt.

– Tas labi, – teica Burvis. – Dari tagad, kā tev likšu. Nostiep alas priekšā veļas auklas! Izkarini pašus greznākos tērpus! Ģenerāļa mundieri ar zelta uzplečiem un spožiem ordeņiem! Ģenerāļa bikses ar sarkanām svītrām! Valdnieka apmetni ar sermuļādas oderi!

– Jā, kungs. Un vai tad es varēšu būt brīvs? – dvesa Vējš.

– Vēl ne, – teica Burvis. – Vēl daži pavisam sīki darbiņi. Un tad tu būsi brīvs.

Kapteinis un Virsnieks tupus rāpus, tverdamies pie ķeburainām purva priedēm un Igidoka saknēm, izvilkās no dūkst. Abi līdz pat zodam bija notriepušies ar smirdīgām dūņām. Akačos bija nogrimušas atlikušās vīna pudeles, bet pudelē, kuru Kapteinis tā arī nebija izlaidis no rokas, tagad vairs nebija vīns, bet purva rāva.

– Ak tu stulbais lops, – Kapteinis lamāja Igidoku. – Kur tu mūs ievedi? Tu teici, ka rādīsi taisnāko ceļu, lai varam drīzāk tikt pie Burvja un viņu nomaitāt.

– Es jau rādīju, – taisnojās Igidoks. – Tie būs ļaunā Burvja stiķi!

– Dumjš kas dumjš, – Kapteinis šņāca. – Lai cik varens būtu tas tavs Burvis, purvus pārceļt jau nu nebūs tam pa spēkam.

– Tikpat dumjš kā tu, – teica balss.

– Ko tu teici? – Kapteinis vaicāja Virsniekam.

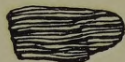
– Neko es neteicu, – Virsnieks sacīja.

– Ak tu stulbais lops! – teica balss.
– Ko? Tu mani nosauci par lopu? – Kapteinis nāca virsū Virsniekam.
– Nekā es tevi nenosaucu! – Virsnieks kāpās atpakaļ.
– Salu viņa vārdā nosaukt! Iedomājies karti, uz kuras uzzīmēta Stulbeņa sala, iztēlojies globusu, uz kura uzzīmēta Stulbeņa..., – balss nerimās.

To nu Kapteinis vairs nespēja paciest un metās Virsniekam virsū ar dūrēm. Virsnieks bija tik pārsteigts, ka sākumā neattapa aizstāvēties, un Kapteinis pamanījās iekraut viņam pa aci. Jau pēc mirkļa Virsnieks pamatīgi iezvēla pa Kapteiņa sarkano degunu.

– Izbeidziet! Tūlī pat izbeidziet! – sauca Igidoks. – Es taču teicu, ka tie ir jaunā Burvja stiķi!

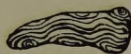
Bet nedz Kapteinis, nedz Virsnieks viņā neklausījās, iekams nebija viens otru pamatīgi izplūkājuši un nokausējuši.

Burvis iegāja alā, salika mugursomā grāmatas, tad uz brīdi apsēdās, uzvēla smago somu plecos, paņēma ceļa spieķi un devās ceļā. Viņam nopakaļ, klusām tērgādami, paklausīgi tecēja pelēkiem maisiņiem līdzīgie mazgalvīši.

Viņi gāja pa šauru, tik tikko samanāmu un tikai zinātājam saskatāmām zīmēm iezīmētu taciņu, kas cauri mežam vijās uz jūru. Šur tur, norādot virzienu vai vietu, kur jāpagriežas, bija aizlauzts krūma zars; sakrata žagaru kaudze vai novelts satrunējis celms. Pāri sliķšņām bija pārmesti nokritušu koku tiltiņi. Pa resniem egļu stumbriem, turoties pie augšup paslietiem zariem, viņi gāja pāri putojošiem strautiem, viņi lēca pa akmeņiem kā pa kāpnēm, viņi brida pa nekad neplautām pļavām un gāja caur noslēpumaini klusām birzīm, līdz nonāca pie Melnā meža.

Burvis un mazgalvīši apstājās atvilkt elpu. Melnais mežs bija vieta, kur kādreiz bija dzīvojusi vecā ragana Regīna.

Tikmēr, nonākuši pie Burvja alas, Virsnieks un Kapteinis ieraudzīja uz auklas izkārtos greznos tērpus un metās tos pielaiķot.

– Vai es tagad izskatos pēc īsta ģenerāļa? – nometis dubļainās drānas un uzcirties spožajā mundierī, dižojās Virsnieks.

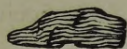
– Vai es tagad esmu īsts karalis? – krāšņajā mantijā tīstījās Kapteinis.

Tikai Igidoks nepriecājās.

– Tūliņ beidziet māžoties, – viņš ķērcā. – Vai tiešām jūs nesaprotat, ka tas ir ļaunā Burvja viltus? Palūk, Burvis jau paguvī aizlaisties ar visām savām burvju grāmatām. Pavards jau pavisam auksts. Mums jāsteidzas un viņš jāpanāk. Kamēr ļaunais Burvis ir dzīvs, neviens no mums šeit nevar justies drošs.

– Nevar gan, – sacīja Vējš.

Tāču Virsnieks un Kapteinis neklausījās Igidoka ķērkāšanā un nedzirdēja arī Vēja teikto. Burvim pa pēdām viņi devās tikai vēlā pēcpusdienā.

Pievakarē arī Anna ar mammu nonāca Melnajā mežā. Iesākumā likās, ka tā ir tikai novakares krēsla, un tāpēc gan koki visapkārt, gan sūnas un viss viss cits kļūst pelēks, pēcāk arī melns. Visapkārt sabiezēja melns klusums, vairs nebija dzirdamas nedz putnu balsis, nedz kukaiņšu sīkšana. Koku stumbri bija spoži melni, kā pārogļojušies. Tādi pat melni zari, kas puskrēslā atgādināja apdegušus lielu dzīvnieku kaulus vai milzu zivju asakas, bija sakrituši zemē, uz mūžu iegrimuši pelēkajās sūnās un pelēkajā zālē, un ar saviem likajiem zaru pirkstiem ķērās Annas matos un drēbēs. Vienīgā skaņa, kas ik pa laikiem pārtrauca klusumu, bija žēlabaina čīkstēšana augstu virs galvas. Annas mamma mierinot teica, ka tas esot šķērsām sagriezies koka stumbrs vai zars, kuru moka vējš. Bet Anna tam neticēja. Viņai šķita, ka meža tumsas vientulībā vaimanā un viņām uzglūn melns, vientuļš briesmonis.

Patvērumu viņas atrada šaurā plaisā zem melna akmens. Bija ļoti auksti un bailīgi, Anna nespēja aizmigt, un viņa skaitīja pantiņu, kuru bija iemācījis tētis:

Nu es gribu gulēt iet,
Dievs, slēdz manas acis ciet.
Tava acs lai nomodā
Stāv pār mani miedziņā.

Tomēr miegs kā nenāca, tā nenāca. Arī dīvainie mazgalviši šonakt nerādījās.

Iespējams, ka Anna tomēr bija uz brīdi iesnaudusies, jo, atverot acis, Melnā meža tumsā viņa pamanīja vairākas uguntiņas. Sīkas gailošas liesmiņas te pazibēja, te atkal nozuda starp melnajiem kokiem, un Annai šķita, ka tur glūnēdams staigā kāds zvērs vai nezvērs.

– Mammu, mammu, mosties! – Anna čukstēja un modināja mammu.

Uguntiņas nu jau bija pienākušas pavisam tuvu. Tās tomēr nebija acis, bet koku zariem piestiprināti jāņtārpiņi, kas nācējiem apgaismoja ceļu.

Anna un Annas mamma centās ierauties dziļāk akmens plaisas šaurībā un noslēpties, taču nācēji apstājās tieši pie viņu slēpņa. Trīsuļojošajā blāvi sudrabainajā gaismiņā Anna samanīja jau pazīstamās pelēkās būtnes.

– Mazgalviši, – viņa teica. – Mammu, nebaidies, tie ir mazgalviši.

– Prieks ar jums iepazīties, – sacīja Annas mamma.

– Vai jūs spējat paiet? – no tumsas vaicāja dobja balss, un tikai tagad Anna un Annas mamma pamanīja arī liela auguma bārdainu vīru ar ceļaspieķi un mugursomu.

– Kas tu esi? – vaicāja Anna, bet vīrs neatbildēja.

– Mums jāpasteidzas, lai līdz rītausmai tiekam jūras krastā un prom no salas, – teica Burvis – jo tas bija viņš. – Vai jūs neesat pārāk nogurušas? Vai jūs spēsiet paiet?

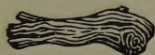

Mazgalviši tecēja viņiem pa priekšu un rādīja ceļu. Tad gāja Annas mamma un Anna, Burvis soļoja pats pēdējais un visu ceļu stāstīja par savu dzīvi uz salas. Par to, kā pirmajā ziemā, kad viņš tikko nonācis uz salas, viņu gandrīz pieveikusi ļaunā ragana Regīna. Viņam nav bijis nedz pajumtes, nedz kārtīgu drēbju un ēdamā. Burvis dzīvojis sūnās izkašātā bedrē un pārticis no turpat zemē atrastām saknītēm.

– Tad es atcerējos visus tos ēdienus, ko kādreiz biju noniecinājis un neapēdis, – Burvis teica. – Negaršīgos zupas biezumus, kas palika šķīvī, sapelējušo maizīti, kuru izmetu, un putru, ko izrakāju ar karoti, bet neapēdu. Domas par tiem man neļāva aizmigt, bet kad aizmigu, tie man rādījās sapņos.

Burvis stāstīja par to, kā no akmens un koka pagatavojis pirmos darbarīkus, kā uz bērza tāsīm sācis pierakstīt visas kādreiz lasītās un atmiņā palikušās grāmatas un kā no veca buraudekla skrandām sadiedzis pirmos mazgalvišus, kas kļuvuši par uzticamiem draugiem un palīgiem, gan veicot pavisam parastus un ikdienišķus darbus, gan spēkojoties ar ļauno Regīnu.

– Ragana vēl arvien domāja, ka esmu viens pats un mani viegli varēs pieveikt un sasaldēt ragā, – Burvis stāstīja. – Viņa nenojauta, ka man ir šādi mazi palīgi, ar kuriem var aprunāties, kas palīdz sasildīties aukstumā un atrast ēdamo trūkumā. Lasīdams paša pierakstītās grāmatas, es sagaidīju pavasari, pirmo pērķona negaisu un zibeni. Zibens iespēra lielajā ozolā, aizdegās sausie zari, un tā es tiku pie uguns. Nu man bija gan silts ēdiens, gan silts dzēriens, un ļaunā ragana, kas līdz šim salā bija valdījusi, man neko vairs nespēja padarīt. Reizēm naktīs viņa kopā ar Vēju grabinājās un grābstījās gar manas alas durvīm, taču iekšā netika. Visbeidzot man viņas sametās žēl, un es durvis atvēru. Man nebija bail, jo uguns pavardā dega ar spožu liesmu. Droši vien ragana bija nākusi mani saldēt, taču tagad, ieraudzījusi uguns spožumu, viņa metās tam virsū gluži kā naktstauriņš. Noslēdzās pēc svilstošiem matiem, un cauri ar viņu bija. Tikai Vējš izskatījās tāds drusku sabijies un paziņoja, ka raganas nāvē droši vien vainīgs bijis Caurvējš.

Rītausmā Anna, Annas mamma, Burvis un mazgalvīši nonāca jūras krastā. Anna pārsteigta ieraudzīja kuģi – to pašu kuģi, kas bija vedis viņas pāri ziemeļu jūrām un vētrā pārlūzis pušu. Gluži bez vainas, jauns un mirdzošs tas stāvēja netālu no krasta.

Saceldams sīku vilnīšu ņirbu, viņiem pretī skrēja Vējš.

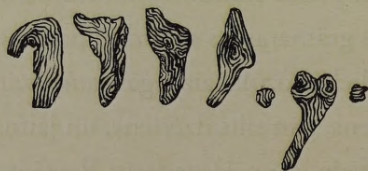
– Tagad tu vari būt brīvs, – Vējam teica Burvis. – Tu esi krietni pastrādājis.

Un Vējš priecīgi ieķērās Burvja garajā bārdā.

Vispirms Burvis uzcēla plecos mazgalvīšus un aiznesa uz kuģi viņus, tad Annu un Annas mammu. Mazgalvīši kā īsti jūrnieki ķērās pie kuģa vadīšanas. Vējš līksms skrēja kuģim nopakaļ. Bet Anna un Annas mamma, nogurušas no garā ceļa grūtībām, drīz vien saldi aizmiga katra savā šūpuļtīklā.

Tā nu viņas neredzēja jūras krastā izskrienam Kapteini, Virsnieku un Igidoku. Tie vēl ilgi klaigāja un vicināja rokas, taču sala pamazām vien attālinājās, pārvērtās par mazu melnu punktu pie apvāršņa, līdz beidzot pagaisa pavisam.

Arī Burvi Anna un Annas mamma vairs nesastapa. Kad abas pamodās, viņš bija nogriezis garo bārdu un pinkainos matus, un tikai tagad viņas pazina, ka tas ir Annas tētis.

Tā beidzās vecā mazgalviša stāsts. Mazgalvišu albumā bija bilde ar Annu, viņas mamma un tēti jau pēc atgriešanās no salas. Tētim vairs nebija nedz ūsu, nedz Burvja bārdas – bet viņš šķita kļuvis krietni vien vecāks un izskatījās ļoti ļoti noguris.

Mana mamma tovakar bija aizgājusi uz teātri. Mazgalviša stāstu es izstāstīju savam tētim. Mamma mājās būs vēl, tāpēc pie manis palika tētis. Citreiz vakaros pirms aizmigšanas viņš man lasa priekšā grāmatu “Kapteiņa Granta bērni”, bet šoreiz pasaku stāstīju es. Pēc tam mēs kopā noskaitījām pantiņu:

Nu es gribu gulēt iet,

Dievs, slēdz manas acis ciet.

Tava acs lai nomodā

Stāv pār mani miedziņā.

– Tēti? – pirms aizmigšanas es vēl vaicāju. – Pie kā es palikšu rītdien? Pie tevis vai pie mammas?

– Pie manis, – teica tētis.

– Labi, – teicu es. Kad atnāks mamma, tētis ies uz savām mājām. Tētim mājas tagad ir citur.

Un tad es aizmigu.

CETURTAIS VAKARS: PASLĒPES

Labdien, mani sauc Anna. Mans tētis nu jau vairākas dienas ir ārzemēs un netiek mājās. Viņš aizbrauca, kad sniegs jau bija nokusis, ārā bija kļuvis pavisam silts un šķita, ka ziema ir beigusies. Beigusi cīnīties ar pavasari, kā mums teica skolā. Mēтели un ziemas zābakus tētis atstāja mājās. Taču tur, ārzemēs, uznāca sals, sāka snigt, un tā nu tētis netiek laukā pat no viesnīcas. Es zinu, jo viņš man stāstīja pa telefonu. Sniega dēļ viņam tur nedarbojoties pat televizors. Rādot tikai sniegu. Itin viss esot ieputināts. Pat logi aizputināti. Un lidmašīnas vairs nevarot palidot. Tāpēc mans tētis netiek mājās.

Bet manai mammai ir daudz darba, un tā nu es tagad dzīvoju pie Kārļa un Kārļa mammas. Iznāk tā, ka Kārļa mamma man ir pamāte. Vakaros viņa mums lasa priekšā pasakas. Piemēram, pasaku par Sniegbaltīti un septiņiem rūķīšiem. Kārlim šī pasaka ļoti patīk, es zinu. Tāpēc, ka viņam patīk skaistā Sniegbaltīte, un tāpēc, ka viņš pats gribētu būt tāds, kādi ir rūķīši. Viņš pats tā teica – ka nekad negribot būt pieaudzis un vienmēr palikšot maziņš. Vēl viņš teica, ka, ja vien kādreiz precēšoties, precēšot savu mammu. Bet es esmu liela. Es zinu, ka tā nenotiek; un arī tā pasaka man nepatīk. Tāpēc, ka man nepatīk Sniegbaltītes pamāte.

Dažkārt vakaros mēs spēlējam spēles. Vai nu “Katanas iekarotājus” vai “Monopolu”, vai mēģinām salikt lielo puzli, un tad es Kārļa mamma novēroju un pētī. Es cenšos saprast, kāpēc tētim labāk patīk viņa, nevis mana mamma. Kāpēc viņam labāk patīk dzīvot kopā ar viņu, nevis ar mani un manu mamma. Jo es tēti ļoti mīlu. Tētis mīl mani. Mēs viens otru ļoti mīlam. Bet es tik un tā nesaprotu. Kārļa mamma laikam kaut kā nojauš visu, ko es domāju, un uz mani dusmojas. Bet es vienkārši nesaprotu.

Kārļa mammai nepatīk, ja nesusveicinās vai arī pie galda aizmirst pateikt “paldies”, jo viņai laikam šķiet, ka es to daru tišām, tāpēc, ka man viņa nepatīk, vai tāpēc, ka es dusmojos uz viņu. Un tāpēc man liekas, ka viņa ir dusmīga uz mani, lai gan es zinu, ka ir jāsveicina un jābūt pieklājīgai. Es neesmu vainīga, ka dažkārt man aizmirstas, bet citreiz pieklājība sanāk tik klusa, ka neviens to nedzird. Pilnīgas jukas.

Vienkāršāk ir tad, kad mēs ar Kārli paliekam divi vien. Mēs tad būvējam spilvenu mājiņas. Vai spēlējam paslēpes.

Man patīk meklēt. Es stāvu istabas kaktā un skaitu līdz divdesmit pieci:

– Viens, divi, trīs... divdesmit pieci! Eju meklēt! – es saku.

– Vēl nevar! – no otras istabas sauc Kārlis. – Labāk skaiti no viens līdz četrdesmit!

Un es skaitu:

– Viens, divi, trīs... četrdesmit! Eju meklēt! – es saku.

– Vēl nevar! – no otras istabas sauc mūsu mazgalviši. – Mēs vēl neesam paslēpušies.

Tad es skaitu līdz piecdesmit, pēc tam varbūt pat līdz simts, un tikai tad beidzot varu iet meklēt.

Otrā istabā ir tumšs, jo vai nu Kārlis, vai mazgalviši ir izslēguši gaismu. Man jāmeklē pa tumsu. Es apstājos un ieklausos, taču dzirdu tikai pati savu elpu un ielas troksni.

Vai tur kaut kas nečabēja drēbju skapī?

Es atveru skapi un aiz krekliem, biksēm un kleitām atrodu vienu mazgalvīti. Nu jau būs vieglāk, jo pārējos mēs meklēsim abi kopā.

Kas gan kustina aizkarus?

Aiz aizkariem uz palodzes ir paslēpies otrs mazgalvītis.

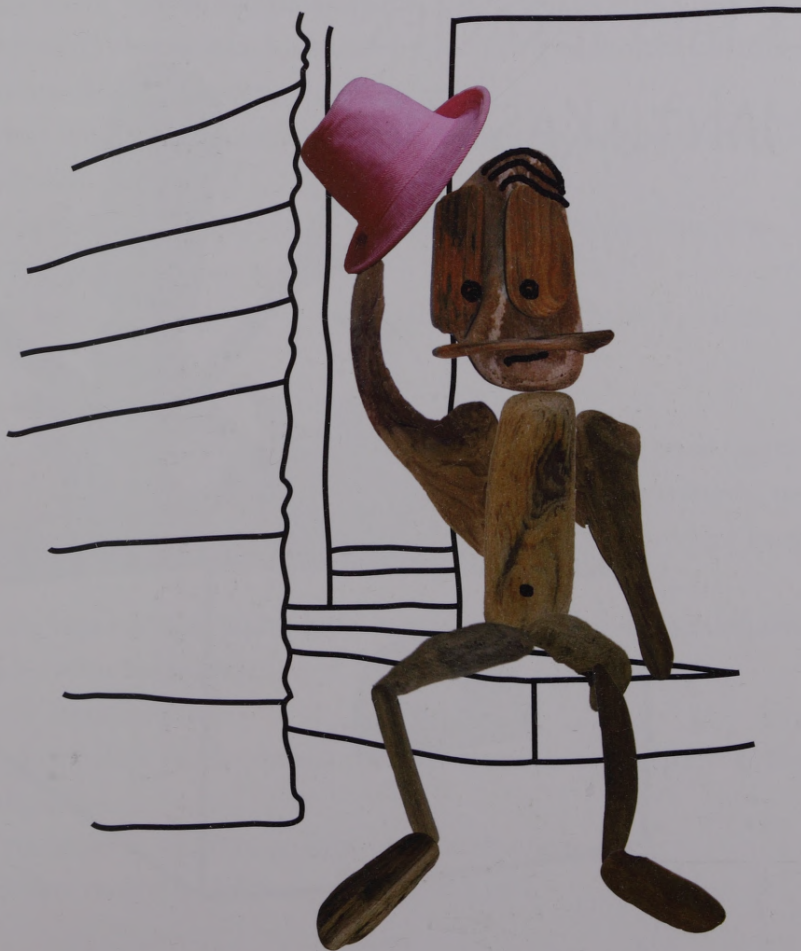
AIZ KREKLIEM, BIKSĒM UN KLEITĀM.

Trešais mazgalvītis ir paslēpies gultā zem segas. Laikam mēģinājis izlikties par parastu spilvenu.

Ceturto mazgalvīti mēs pa visiem kopā atrodam paslēpušos uz skapja, tik augstu, ka neviens no mums netiek viņam klāt, un mazgalvītim pašam jālec vien zemē. Viņš noripo lejā, bet nesusitas, jo mazgalvīši ir mīksti, un mīksta ir viņu krišana.

KAS GAN KUSTINA AIŽKARUS?

Piektais mazgalvītis ir ielidis mantu kastē un ieracies starp Kārļa “Lego” klucišiem, spēļu mašīnām un mašīnu daļām. Arī sesto mazgalvīti atrast ir pavisam viegli – viņš ir ielidis netīrās veļas grozā.

Tā nu visi mazgalviši ir atrasti – gan manējie trīs, gan Kārļa trīs. Taču vēl arvien nav atrasts pats Kārlis.

PIEKTAIS IERACIES MANTU KASTĒ.

Mēs vēlreiz pārmeklējam visas vietas, kur bija slēpušies mazgalviši. Mēs palūram pagultē un pagaldē, drēbju skapī un grāmatplauktā. Nespēdami Kārli nekur ieraudzīt, mēs iededzam istabā gaismu, tomēr arī gaismā viņu nekur nemana. Mēs rūpīgi pārmeklējam arī citas istabas, jo spriežam, ka varbūt Kārlis nav ievērojis noteikumus un ir paslēpies, piemēram, vannas istabā, priekšnamā vai virtuves skapīšos. Tomēr nekā. Arī tur Kārļa nav.

Visbeidzot mēs mēģinām viņu sasaukt.

– Kārli, Kārli, lien laukā! – saucu es.

– Kārli! Kārli! – savās sīkajās balstiņās klaigā mazgalviši.

Taču neviens neatsaucas. Klusums. Lai kā mēs klausītos un ausītos, šķiet, ka bez mums dzīvokli neviena cita vairs nav.

– Varbūt viņš ir izgājis laukā? – es iedomājos un paraustu ārdurvis. Bet ārdurvis ir ciet.

– Mums viņš noteikti jāatrod, – noraizējies saka mazgalvišu tētis.

– Bet kur gan viņš tā varēja pazust? – brīnos es.

– Pastāsti, pastāsti tu! – mazgalvišu tētis baksta sānos otram mazgalvītim.

– Nē, labāk tu! – tielējas tas otrs.

– Beidziet ķīvēties un pastāstiet! – dusmojos es. Jo man nepavisam nepatīk Kārļa pazušana. Kuru katru brīdi var pārnāk Kārļa mamma, un viņa noteikti dusmos uzziņot, ka esam Kārli pazaudējuši un vairs nespējam atrast.

– Mums viņš noteikti jāatrod. Un jo ātrāk, jo labāk, – saka mazgalvītis.

– Ja mēs viņu neatradīsim, viņš var palikt tur, – piebilst otrs.

– Kur? – nesaprotu es.

– Tur, kur paliek visi tie, kurus paslēpēs nevienam nav izdevies atrast, – saka mazgalvītis.

– Un ne tikai tie, – drūmi piebilst otrs mazgalvītis.

– Tad ejam meklēt! – saku es. – Kur tā vieta ir?

– Tas nav tik vienkārši, – saka mazgalvītis. – Lai tur nokļūtu, mums atkal jāpaslēpjas. Kamēr mūs pašus neviens nebūs atradis, mums varbūt izdosies tur nokļūt.

– Bet ja nu mūs neviens tā arī neatrod? – bažijos es.

– Tad tur būs jāpaliek arī mums, – saka mazgalvītis.

– Bet ko tad mēs darīsim! – satraucos es.

– Darīsim tā, – ierosina mazgalvītis. – Jūs visi tagad noslēpieties, es palikšu meklētājos, taču jūs nemeklēšu, bet kādu brīdi nogaidīšu un ļaušu jums sameklēt Kārli. Meklēt es jūs sākšu tikai pēc... pēc... es nezinu, pēc cik ilga laika.

– Pēc stundas? – ierosinu es.

– Kas ir stunda? – nesaprot mazgalvītis.

– Stunda ir tad, kad lielais pulksteņa rādītājs būs apgājis apkārt visai ciparnīcai un nostāties turpat, kur tas ir tagad, – paskaidroju es.

– Bet mazais? – vaicā mazgalvītis.

– Mazais rādītājs būs aizgājis līdz nākamajam ciparam, – saku es. – Vai saproti?

– Laikam, – novelk mazgalvītis.

– Jūs tagad noslēpieties, – viņš saka. – Tas, ka es jūs uzreiz nemeklēšu, nebūt nenozīmē, ka jums nebūtu rūpīgi jāslēpjas. Gluži otrādi – jums jānoslēpjas ļoti ļoti labi. Citādi tā būs tikai mānīšanās, un nekas mums nesanāks.

Mazgalvītis aizspiež acis, pagriežas pret sienu un sāk skaitīt:

– Viens, divi, trīs...

– Skaiti līdz simtam, – uzsaucu es un skrienu meklēt slēptuvi.

Iesākumā domāju palīst zem gultas, taču tad saprotu, ka tāda slēptuve būtu pārāk viegli atrodama. Līst zem segas un izlikties par spilvenu kaudzi šķiet pavisam muļķīgi. Aiz aizkariem arī nav nekāda labā slēpšanās vieta.

Es ielienu drēbju skapī un ierāpjos Kārļa mammai kažokā. Pa kažoka

AIZSPIEŽ ACIS UN SĀK SKAITĪT.

iekšpusi es uzvelkos augšup, iebāžu piedurknēs rokas un palieku karājamies gaisā, tā, ka kājas vairs neskaras pie grīdas. Skapī ir tumšs, kluss un ož pēc kodēm. Vai varbūt nevis pēc kodēm, bet pēc kožu indes. Nav nekādas atšķirības, vai acis turēt vaļā, vai ciet – tāpat neko nevar saskatīt. Tāpēc es acis aizveru.

Piepeši es jūtu, ka krītu un veru acis atkal vaļā – tāda pati sajūta reizēm ir aizmiegot – šķiet, ka tu kaut kur krīti vai velies, spēji saraujies un no šī izbīļa pamosties.

Tomēr laikam es nebiju aizmigusi, tāpēc nemaz nevarēju pamosties. Es tiešām biju nokritusi, jo vairs nekarājos kažoka iekšpusē. Biju nonākusi istabā ar nespodri brūnu gaismu.

– A–ū! – es klusām pasaucu. – Vai te kāds ir? Kur es esmu?

– Esmu, esmu... – atkārtoja atbalss.

Es sāku iet pa šauro, zemo eju, nonācu pie durvīm un uzmanīgi tās pavēru. Aiz durvīm bija liela liela telpa ar bezgalīgi gariem un augstiem plauktiem. Katru plauktu nodalījumu apgaismoja maza mazītiņa gaismiņa, tāds kā jāņtārpiņš – dažs spožs un liels, citos plauktos pavisam blāvs, bet šur tur – jau gandrīz izdzisis. Plauktu rindām neredzēja gala, un tā vien šķita, ka šai dīvainajai telpai vispār nav sienu un griestu – tā bezgalīgi turpinās un izplešas uz visām pusēm.

– Kur es esmu? – es vēlreiz atkārtoju.

– Pazudušo lietu pasaulē, – kāds man aiz muguras teica. Iztrūkusies atskatījos – tur stāvēja mazgalvišu tētis.

– Šī ir pazudušo lietu pasaule, un te nonāk itin viss, ko vien cilvēki nozaudē, aizmirst un nespēj vairs sameklēt. Sākot ar noklīdušiem suņiem un kaķiem, un beidzot ar ķīmiskajā tīrītavā nodotām, nekad neizņemtām drēbēm un paklājiem vai pie kurpnieka aizmirstām kreisās kājas kurpēm. Te glabājas

arī visi tie vārdi, kas ienākuši prātā un tūlīn pat, vēl nepateikti, aizmirsušies. Te uzkrājas arī visi dzejoļi un dziesmiņas, kuras kādreiz cilvēki pratuši, bet pēcāk aizmirsuši. Te atrodami no atmiņas izkrituši joki un anekdotes. Un arī visi tie bērni, kas spēlējuši paslēpes un tā arī nav atrasti. Tā ir līdzīga vēl nepiedzimušo bērnu pasaulei un arī pasaulei, kurā nonāk tie bērni, kas nepiedzims nekad.

– Kas tās ir par pasaulēm? – es vaicāju, lai gan nebiju pārliecināta, vai vēlos to uzzināt.

– Tās ir milzīgas pasaules, kas ir tepat vien līdzās. Tāpat kā mirušo valstība, – sacīja mazgalvītis. – Vai, piemēram, mazgalvišu pasaule. Taču mazgalvišu pasaule ir viena no mazākajām, gandrīz tikpat maza kā cilvēku pasaule. Mirušo pasaule, salīdzinot ar to, ir daudz daudz lielāka, bet pazudušo lietu pasaule ir vislielākā, jo pazudušās lietas tajā uzkrājas, kopš vispār savā pasaulē dzīvo cilvēki.

Es nodrebinajos, jo vai nu no visu šo pasaulu lieluma, vai varbūt no plauktu starpā kļīstošā caurvēja man sametās vēsi.

– Vai tad tu neatceries vēl nepiedzimušo bērnu pasauli? – mazgalvītis man vaicāja un pārsteigts iepleta zīmētās acis. – Ja tu to esi aizmirsusi, tas nozīmē, ka arī šī pasaule ir nonākusi šeit un glabājas kādā no atvilktnēm vai plauktiem.

– Es neatceros, – teicu es.

– Vai tiešām tu neatceries, kā vēl pirms piedzimšanas lidoji virs savas mājas un no augšas redzēji gan jumtu, gan skursteni, gan pagalma kokus? – mazgalvītis brīnījās.

Un man patiesi šķita, ka es sāku kaut ko tādu atcerēties.

– Bet kā gan šeit var glabāties vesela pasaule? – es vaicāju.

Atvilktnītes vismaz šajā telpas malā bija pavisam niecīgas, plauktiņi zemi un šauri, tik šauri, ka pat es tajos tikai ar grūtībām varētu iebāzt plauktu.

– Kas gan vispār var glabāties tik mazos plauktiņos? – vaicāju es, jo

daudzi no tiem šķita tukši, bet citos varēja samanīt, piemēram, kādu mazas gaismiņas apspīdētu matu, zāles stiebru, cepuma drumsli, vienkārši putekļus vai gandrīz nenotveramu smaržu.

– Pavisam mazajos plauktiņos ir zudušās jūtas un sajūtas, – paskaidroja mazgalvītis. – Piemēram, tas, ko viens cilvēks reiz jutis pret otru, bet vēlāk abi ir pazaudējuši.

– Tā kā mana mamma un tētis? – es vaicāju.

– Jā, arī tā, kā tava mamma un tētis, – mazgalvītis pamāja.

– Bet ja es tagad atrastu to, ko viņi ir pazaudējuši...? – es jau sapriecājos.

– Nē, tas neko nelīdzētu. Šeit pazaudētās lietas tikai glabājas. Šeit neko vairs nevar atrast. Pareizāk sakot, šeit iespējams atrast pilnīgi visu, taču neko nav iespējams atgūt. Gluži tāpat kā mirušo valstībā var atrast ikvienu, kas reiz nomiris, taču nevienu nav iespējams atdzīvināt. Ja reiz tu spēj ielūkoties mirušo valstībā, tas nozīmē, ka arī tu pats esi kaut nedaudz miris, jo citādi tu tur nemaz nevari iekļūt. Un tāpat ir ar pazudušo lietu pasauli. Ja tu spēj tajā ielūkoties, arī tu kaut vai tikai uz brīdi esi kādam pazudusi – piemēram, tu esi noslēpusies tik labi, ka neviens no paslēpju spēlētājiem nespēj tevi sameklēt. Taču tas nenozīmē, ka tu varētu no šīs pasaules kaut ko iznest – nepavisam ne. Jo tad jau cilvēks tikpat labi varētu spēlēt arī paslēpes pats ar sevi.

– Tas ir tik sarežģīti, – teicu es, un man no šī sarežģītuma sāka sāpēt galva.

– Un tālāk? Kas ir tajos lielākajos plauktos? – es vaicāju, jo plaukti pakāpeniski kļuva arvien augstāki, atvilktnes – arvien platākas un dziļākas, un tā vien šķita, ka patiesi beigās tās varētu būt jau tik lielas, lai itin labi noglabātu mašīnas, mājas, varbūt pat veselas pilsētas un pasaules.

– Tu vari droši paskatīties, tas nav aizliegts, – sacīja mazgalvītis.

Es gāju gar plauktiem, virināju atvilktnītes, ielūkojos vaļējos plauktiņos un aplūkoju pazaudētās lietas: iekostus sviesta cepumus, nagu šķērītes,

melnas kurpes, džinsu jakas, cepurītes ar nagu, grāmatas, kurās neizlasītas palikušas dažas lappuses, mobilos tālruņus ar daudziem neatbildētiem zvaniem, spēļu lāciņšus, lietussargus un brilles, naudasmakus un cimdsus.

– Te ir pilnīgi viss, – sacīja mazgalvītis. – Viss, ko cilvēki mēdz pazaudēt – gan lietas, kuras viņi tomēr vēl cer kādudien atrast, gan arī tās, kas jau sen aizmirstas vai kuras atrast vairs nav ne mazāko cerību. Mājas, kuru vairs nav, ielas, kuru vairs nav...

– Arī koki? – es prasīju.

– Arī koki, – pamāja mazgalvītis. – Pat veseli dārzi un parki.

– Bet tas taču ir ļoti bēdīgi! – teicu es.

– Kas? – mazgalvītis nesaprata.

– Tas, ka visas šīs lietas neviens nekad vairs neatradīs.

– Es nezinu, vai tas ir bēdīgi. Bēdīgi ir brīdī, kad cilvēki tās pazaudē un saprot, ka pazaudēto nekad vairs neatgūs. Tāpēc svarīgi ir nepazaudēt. Vienmēr rūpīgi meklēt, nolikt atpakaļ vietā, uzraudzīt un atrast to, kas tev pieder. Tāpat kā paslēpēs. Jo var izrādīties, ka meklētais tepat vien, tavā acu priekšā ir.

– Pagaidi, bet kas notiek ar neatrastajiem bērniem? – es gribēju zināt. – Vai arī viņus ieliek plauktiņos?

– Nē, nē, – iesmējās mazgalvītis. – Mēs taču abi arī neesam plauktiņos. Un mēs tagad esam tādi paši neatrastie bērni, kā visi pārējie. Kamēr kāds mūs atradīs. Bet tikmēr mēs plauktiņos meklēsim un atradīsim visu, kas mums kādreiz ir piederējis, bet pēcāk zudis. Tā ir ļoti aizraujoša spēle, un daudzi no tiem, kas te nonākuši, taču vēlāk tomēr atgriezušies, nespēj to aizmirst vairs nekad.

– Bet visu šo lietu ir tik daudz! Kā gan te kaut ko var atrast? – es nesapratu.

– Tiem, kas te nonākuši, nekur nav jāsteidzas. Viņi var meklēt mūžīgi, – teica mazgalvītis.

– Bet mums taču ir jāsteidzas! Mums ir tikai stunda laika, – atcerējos es.
– To es biju aizmirsis, – samulsa mazgalvītis.
– Mums jāatrod Kārlis! Mums viņš jāatrod, kamēr nav pārnākusi Kārļa mamma. Viņa nedrīkst uzzināt par Kārļa pazušānu. Ko es viņai teikšu?! Kā paskaidrošu? Viņa noteikti man neticēs un būs dusmīga!

Paķērusi mazgalvīti azotē, es sāku skriet gar plauktu rindām un ielūkojos katrā ejā, cenšoties saskatīt tālumā vai tuvumā kādu kustību. Vienu pēc otra es atradu pārējos mazgalvīšus, kas katrs savā nodabā sapņaini klīda starp plauktiem un, šķiet, kavējās katrs pats savā aizmirsto lietu pasaulē.

– Mēs nekad neko neaizmirstam un nekad neko nepazaudējam, – lielīgi paziņoja mazgalvīšu tētis. – Tāpēc mūsu lietu te nav. Varbūt vienīgi te ir pa kādam mazgalvītim, kurus cilvēki ir aizmirsuši kopā ar savām bērnības mājām.

Mazgalvītis laikam jau bija aizmirsis, ka vēl nupat bija aizmirsis gan Kārli, gan to, ka mums ir tikai stunda laika.

Nezinu, cik ilgi mēs tā skraidījām, līdz beidzot ieraudzījām Kārli nekustīgi sēžam pie plaukta, kurā saritinājies gulēja mazs melns kaķēns.

PAZUDUŠAIS TOMIŅŠ.

– Kārli? – es viņu uzrunāju, taču viņš pat neatskatījās.

– Mēs tevi visur izmeklējamies un nevarējām atrast. Nāc, mums jāiet mājās. Tūlīņ pārnāks tava mamma un, ja nevarēs mūs atrast, būs ļoti dusmīga.

– Ja viņa mūs nevarēs atrast, mēs paliksim te, – piebilda mazgalvītis.

– Vai arī, ja mūs nevarēs atrast mazgalvītis, kurš vada, – piebildu es.

Bet Kārlis, šķiet, neklausījās.

– Es atradu Tomiņu, – viņš teica un noglaudīja melno kaķēnu. Kaķēns nepakustējās, likās, ka viņš ir aizmidzis. Mazā gaismiņa viņa plauktā bija pavisam blāva, taču tagad kļuva spožāka.

– Kārli, mums jāiet! – es atkārtāju.

– Es gribu viņu ņemt līdzi, – teica Kārlis.

– Jocīgi, viņš ir tieši tikpat liels kā tad, kad pazuda, – Kārlis klusām sacīja. – Mamma domāja, ka varbūt Tomiņš izkritis pa logu un kaut kur aizmaldījies. Es zinu, kaķi vienmēr krīt uz kājām. Es jau zināju, ka Tomiņam nekas slikts nebūs noticis. Es ņemšu viņu līdzi.

Gaismiņa virs kaķēna iespīdējās vēl spožāka.

– Nē, tā nevar, – sacīja mazgalvītis.

– Nē, tā nevar, – atkārtāju es, jo nu jau es zināju. – No šejienes tu neko nedrīksti ņemt līdzi. Tomiņu tu varētu ņemt līdzi tikai tad, ja atrastu viņu pa istam un tur, piemēram, pagalmā vai kāpņu telpā. Te ir pazudušo lietu pasaule, un mēs kļūsim par tādām pašām pazudušām lietām, ja vien kāds mūs drīz vien neatradīs.

– Bet tā nav godīgi! – Kārlis iebilda. – Es gribu viņu ņemt līdzi!

– Nevar, – teicu es.

– Nevar, – teica mazgalvītis. – Vienīgais, kas tev atliek, ir paturēt viņu atmiņā. Un neaizmirst pavisam.

– Bet tā nav godīgi! – Kārlis atkārtoja un viņam acīs sariesās asaras. Gaismiņa virs Tomiņa nu jau spīdēja pavisam spoža.

– Es nezinu, vai tā ir godīgi, bet laikam tā ir pareizi, – sacīja mazgalvītis. – Redzi, cik te daudz dažādu lietu, kuras cilvēki reiz pazaudējuši, nav spējuši atrast un līdz ar to nekad vairs neatgūs. Ja jau Tomiņš ir te, tas nozīmē, ka viņš vēl arvien ir pazudis. Un tikai mazā gaismiņa viņa plauktā rāda, ka tu viņu vēl neesi aizmirsis.

Sejā iespīd spoža gaisma, es atveru acis un it kā pamostos, lai gan labi zinu, ka nebiju aizmigusi. Man līdzās turpat skapī guļ Kārlis un pieci mazgalviši.

– Vai te kāds ir? – Kārļa mamma ir atvērusi skapja durvis un mūs atradusi.

No virtuves nāk pankūku smarža. Samiegojušies mēs izlienam no skapja, izstaipāmies un ejam ēst vakariņas.

– Kā tu mūs atradi? – mammai vaicā Kārlis.

– Tas ir noslēpums, – saka Kārļa mamma. – Cik ilgi jūs tur nogulējāt?

– Es nezinu, varbūt kādu stundu, – saka Kārlis.

Es paskatos pulkstenī. Mazgalvītis, kuram bija mūs jāmeklē, laikam tomēr nepazīst pulksteni. Ir pagājušas trīsarpus stundas.

Es apēdu četras pankūkas, Kārlis – trīs, un mēs abi sakām:

– Paldies!

Pēc vakariņām Kārlis atkal grib spēlēt paslēpes. Kārļa mamma saka, ka ir nogurusi, tomēr Kārlis viņu pierunā. Par pazudušo lietu pasauli viņš mammai neko nestāsta.

– Viens, divi, trīs... – otrā istabā skaita Kārļa mamma.

– Skaiti līdz piecdesmit, – uzsauc Kārlis. Viņš vēl nav atradis paslēptuvi, kur nebūtu tik viegli atrodams.

– Eju meklēt! – saka Kārļa mamma.

Es esmu noslēpusies aiz atpūtas krēsla – tupu sarāvusies pavisam maziņa.

Man tuvojas soļi. Tad atkal attālinās.

– Tuk, tuk, Kārlis! – es dzirdu Kārļa mammas balsi.

– Nu bet mammu, kāpēc tu mani atradi pirmo! – saka Kārlis.

Tad soļi atkal tuvojas man.

– Tuk, tuk, Anna! – atskan pavisam līdzās. Tā ir tēta balss. Kamēr mēs slēpāmies, ir atgriezies tētis. Un mani atradis.

Vakarā pirms gulētiešanas Kārlis mammai saka, ka gribētu kaķīti.

– Es šodien atcerējos Tomiņu, – viņš saka. – Es jau biju viņu aizmirsis, bet šodien atcerējos.

– Mums taču varētu būt kaķītis, vai ne? – viņš saka.

PIEKTAIS VAKARS: ZIŅAS

Labvakar, mani sauc Anna un man ir septiņi gadi. Televizoru mēs ar mammu skatāmies reti. Skolas dienās es vispār neskatos. Man vislabāk patīk skatīties filmas. Gan multenes, gan parastās – ar aktieriem un īstiem zvēriem. Brīvdienās es skatos seriālu “Komisārs Reksis”. Reizēm pēc tam rāda arī kādu filmu par dabu.

Noriņas tētis strādā televīzijā. Noriņa ir mana labākā draudzene. Arī es esmu bijusi televīzijā. Kad mēs vēl gājām bērnudārzā, Noras tētis visu grupiņu aizveda uz televīziju un parādīja savu darbu. Noriņas tētis nerādās filmās vai seriālos, viņš strādā ziņās. Un tāpēc viņu pa televizoru var redzēt diezgan bieži.

– Labvakar! – viņš mums visiem saka. Un tad sāk stāstīt ziņas jeb to, kas kaut kur kādā citā vietā noticis.

– Labvakar! – viņš saka. – Šovakar mēs mēģināsim noskaidrot, kas notiek Saeimā.

Citreiz viņš tāpat saka par valdību. Viņam blakus sēž raidījuma otra vadītāja, smaida un piekrītoši māj.

Valdību es zinu – tā ir tā, kas valda.

Noras tētis stāsta tālāk:

– Pirms nedēļas Latvijas televīzija uzzināja, ka naktis pār Saeimas namu nebūt nenolaizās miers un klusums. Kā pastāstīja kāda Saeimā strādājoša

NOSLĒPUMAINĀ SAEIMAS PLENĀRSĒDE.

persona, kas nevēlējās, lai atklājam viņas vārdu, tumsas aizsegā Saeimas sēžu zālē gandrīz ik nakti pulcējusies un kaut ko spriedusi noslēpumaina personu grupa. Kas ir šīs personas, ko tās dara un lemj mūsu parlamenta namā pa nakti – to mēs mēģināsim noskaidrot svētdienas raidījumā “De Facto” tūlī pēc “Panorāmas”.

Svētdienā mamma ieslēdza televizoru, tas parādīja vairākas reklāmas – par veciem vecišiem domātām daktera Levija ceļgalu saitēm, par to, ka vecās baterijas jāmet speciālās kastītēs un par pērnās kūlas dedzināšanu – un sākās “Panorāma”. “Panorāmā” stāstīja par Daugavā iztecejušu naftu,

par pārstrādāšanos, par pašu garšīgāko gaļu, par sportu un par gaidāmo laiku. Garlaicīgi. Pēc "Panorāmas" mamma televizoru gribēja izslēgt, bet es teicu, ka gribu noskatīties, ko Noras tētis stāstis par noslēpumiem Saeimā. Man ļoti ļoti nāca miegs, tomēr es gribēju redzēt. Un lai gan parasti es eju gulēt jau tūliņ pēc deviņiem, mamma man atļāva.

Beidzot ekrānā parādījās Noras tētis un teica:

– Kas pa nakti rosās Saeimā – slepena politiķu organizācija, kas pieņem slepenus lēmumus par valstij būtiskiem jautājumiem? Varbūt tur pulcējas kāda brīvmūrnieku loža, kurai, kā runā, esot piederīga arī mūsu prezidente? Vai varbūt tur klist visu iepriekšējo sasaukumu Saeimas deputātu spoki? Oligarhi? Citplanētieši?

Es zinu, ka spoki ir caurspīdīgi, citplanētieši dzīvo uz Mēness un mūsu prezidente ir Vaira Vīķe-Freiberga, bet kas ir brīvmūrnieki, oligarhi un sasaukums, par to gan man nav ne mazākās jausmas.

Televizors rādīja miglainas un tumšas ainas – ēkas logos brīdi pa brīdim pazibēja un tad atkal žigli nodzisa sīkas gaismiņas.

Runāja vairāki cilvēki, kuru sejām priekšā bija aizlikti melni kvadrāti, lai neviens viņus nevarētu pazīt, un vairāki cilvēki, kuriem šādu kvadrātu nebija, tātad viņi gribēja, lai viņus pazīst. Mamma teica, ka tie esot politiķi. Politiķi ir tie, kas Saeimas namā strādā pa dienu.

– Tie noteikti neesam mēs, kas te pulcējas pa naktīm, – paziņoja viens politiķis. – Un es ar pilnu pārliecību varu apgalvot, ka tās nav arī personas, kas mūsu vietā te kaut ko lemtu un darītu. Es pilnībā norobežojos.

Pēc politiķa runāja sieviete ar paslēptu seju, taču tāpat bija zināms, ka viņa ir Saeimas nama apkopēja.

– Es dažkārt atnāku uz darbu diezgan vēlu, un vienmēr esmu dzirdējusi šīs skaņas. Tādus sīkus sīkus soļus, kaut kādus būksškus un tinkškus. Es jau esmu pieradusi, – teica apkopēja. – Man liekas, tās varētu būt žurkas.

Ekrānā atkal parādījās Noras tētis, un tagad viņš nemaz vairs nesmaidīja.

– Tomēr žurku alas mēs Saeimas namā neatradām. Mēs nolēmām paši pavadīt nakti Saeimas ēkā, un par visu pārliecināties savām acīm un ausīm. Taču iepriekšējā vakarā mēs satikāmies ar cilvēku, kas piedalījies pēdējos Saeimas namā veiktajos remontdarbos, kas notika gan ēkas iekšienē, gan uz jumta.

Tālāk drūms ūsains vīrs stāstīja par to, cik daudz naudas iztērēts remontam, un ja jau tērēts tik daudz naudas, remonts nevarot būt slikts.

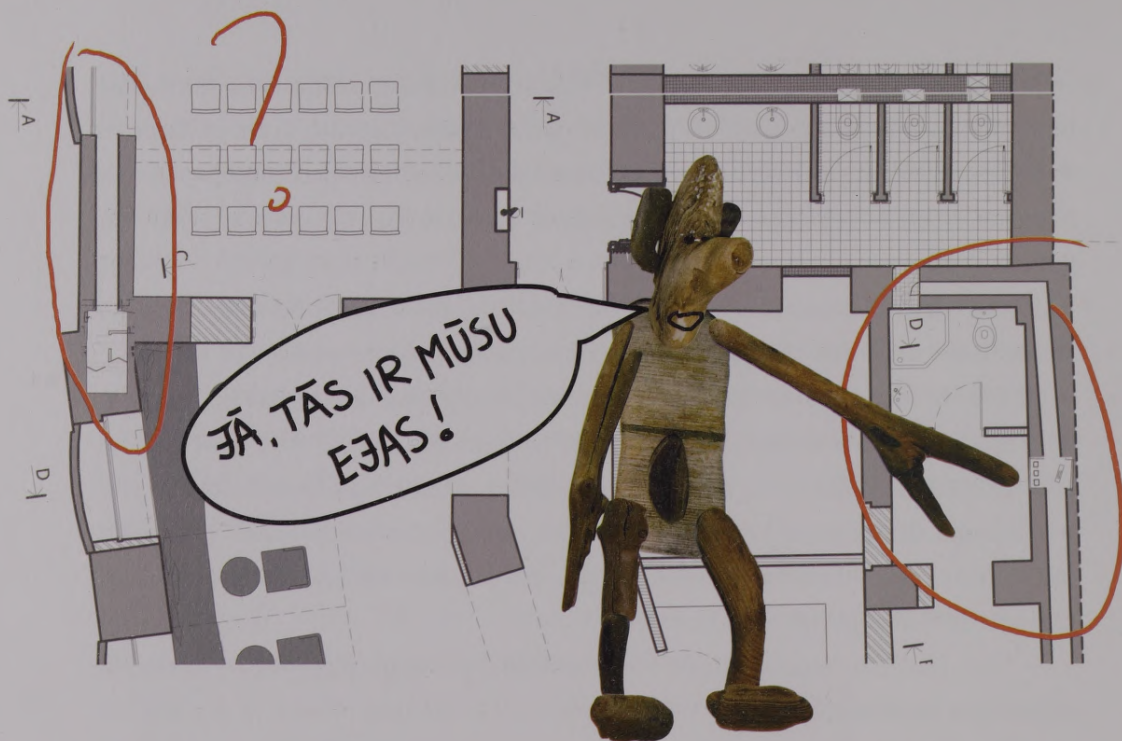
– Tomēr mums radās aizdomas, – viņš runāja ātri ātri, vārdus bērdams kā pupas. – Mums radās aizdomas, ka, iespējams, kādam šie remontdarbi nav izdevīgi. Vairākkārt, atnākuši uz darbu, mūsu strādnieki atklāja, ka iepriekšējā dienā paveiktais ir vai nu pa nakti izpostīts, vai arī – tas gan man pašam šķiet neticami un smieklīgi – pārtaisīts. Tad arī no strādniekiem pirmoreiz dzirdēju par ziedojumiem...

– Par kādiem ziedojumiem? – runātāju gandrīz pusvārdā pārtrauca televīzijas sievietes balss.

– Man jau šķiet, ka tās ir tikai tādas runas un baumas. Pasakas. Tad arī es pirmoreiz dzirdēju par tā saucamajiem mazgalvīšiem, kas pie visa it kā esot vainīgi. Daži strādnieki šīs baumas bija ņēmuši pat tik nopietni, ka patvaļīgi veica izmaiņas remontdarbu plānā. Tāpat pāris reizes pieķēru viņus vakaros atstājam... Es pat nezinu, kā lai to īsti nodēvē... Es viņus pieķēru atstājam ēkā ziedojumus vai upurējumus šiem tā saucamajiem mazgalvīšiem. Protams, vainīgie celtnieki tika sodīti, un remontdarbi Saeimas sēžu zālē tika pabeigti saskaņā ar kalendāru un plānu.

– Jūs teicāt, ka tika atstāti ziedojumi? Kas tie bija par ziedojumiem? – vaicāja televīzijas sieviete. – Vai tā bija nauda? Kukuļi?

– Nē, nē, ko jūs! – satraukts teica ūsainais vīrs. – Kāda gan nauda, un par kukuļiem vispār nevar būt ne runas! Teiksim tā – tie bija pārtikas produkti. Kas nu kuro reizi – sviestmaizes, konfektes, šokolāde, cepumi, kartupeļu čipsi, fanta un kola, tādā garā. Kukuļus es neesmu redzējis ne reizi.

Ekrānā ātri aizbēja kaut kādi plāni, kartes un zīmējumi, un man šķita, ka šajā īsajā acumirkli esmu pamanījusi kaut ko pazīstamu un satraucošu – likās, ka tur redzamas šauras un zemas ejas, kāpnēs, gaitenī un istabiņās – viss tieši tik liels, lai tur savās ikdienas gaitās ērti varētu staigāt mazgalviši.

– Ir pamatotas aizdomas uzskatīt, ka šie mazgalviši, vai kas nu tie būtu, ir apsēduši ne vien mūsu Saeimas ēku, bet arī citas valstij būtiskas ēkas un iestādes, – paziņoja Noras tētis. – Iespējams, mēs varam runāt pat par visaptverošu mazgalvišu tīklu, kura ricībā nonākušas ne vien atsevišķu Rīgas centra celtnu daļas – piemēram, palīgtelpas, – bet pat vairākas izdevīgās vietās novietotas ēkas pilnībā. Piemēram, vai jūs esat kādreiz pievērsuši uzmanību noslēpumainajām celtnēm Rīgas kanālmalā

tieši līdzās bērnu spēļu laukumam? Pamatotas ir aizdomas, ka mazgalvīši iemetušies arī centrālā pasta, dzelzceļa stacijas un autoostas ēkās. Tā dēvētajai “mazgalvīšu lietai” mēs pievērsisimies arī nākamajā raidījumā.

Abi raidījuma vadītāji atvadījās, un man bija jāiet gulēt. Taču kā gan es varēju domāt par gulēšanu pēc šādām ziņām? Ja jau vairums cilvēku pat nenojauta par mazgalvīšiem, tas tikai nozīmēja, ka tā tam droši vien arī jābūt. Drīz pēc tam, kad cilvēki no bērniem kļūst par pieaugušajiem, viņi savus mazgalvīšus aizmirst – tā man bija stāstījis vecais mazgalvītis. Daži, kas tomēr vēl atceras, drīz vien viņus sāk uzskatīt paši par savu izdomu.

– Protams, pašā iesākumā ikviens un viss ir bijusi tikai izdoma, arī mēs – jo itin visu kādam pirmoreiz vajadzēja iedomāties, – teica mazgalvītis. – Taču nu jau ļoti ļoti ilgu laiku mēs esam īsti. Tikpat īsti kā viss, ko vien iespējams nosaukt vārdā. Tikpat īsti kā tu, Anna.

– Bet ko lai mēs tagad darām? – es vaicāju vecajam mazgalvītim. – Ja jau mazgalvīšus sāks rādīt pa televizoru, drīz vien par viņiem zinās visi, un tas vairs nebūs nekāds noslēpums!

– Anna, tas nemaz nav tik sarežģīti, kā tev varbūt šķiet, – teica mazgalvītis. – Nebaidies ne nieka. Tev tikai jādodas ciemos pie Noriņas.

– Tagad nakti? Un tu saki, ka tas nemaz nav sarežģīti? Ir taču jau vēls!

– Un man tagad jāguļ! Un kā gan es pie viņas nokļūšu? Ja mamma pamanīs, ka esmu izgājusi ārā, viņa būs ļoti dusmīga, uztrauksies un bārsies! – teicu es.

– Turklāt ārā ir auksts, tas nekas, ka ir sācies pavasaris, naktis ziema vēl arvien uzvar pavasari, – es piebildu.

– Neuztraucies, mēs brauksim ar metro, – teica mazgalvītis.

– Ar metro? Bet Rīgā nemaz nav metro! – iebildu es, jo es zinu, kas ir metro – tas ir tāds vilciens, kas brauc pa pazemi.

– Ir gan! – paziņoja mazgalvītis. – Rīgā, tāpat kā visur citur, ir mazgalvīšu metro. Arī to pirms dažiem gadiem cilvēki gandrīz atklāja, taču mums izdevās viņiem iestāstīt, ka tā ir tikai viena jocīga cilvēka iedomā.

- Centrālā līnija
- Garā līnija
- Apaļā līnija
- Kreisā līnija
- Malas līnija

Pirms daudziem gadiem Rīgā patiesi grasījās sākt metro celtniecību. Taču pilsētas iedzīvotājiem šķita, ka tas nebūs droši, ka rakšanās pazemē izkustinās un sabrucinās mājas vai varbūt pat izpostīs visu pilsētu. Tāpēc domu par metro celtniecību atmeta un drīz vien aizmirs. Taču rakšanās jau bija iesākta, un mēs – mazgalviši – to klusībā turpinājām. Tagad Rīgā vien mūsu metro jau ir vairāki simti pieturu. Pati galvenā stacija ir pašā pilsētas centrā, tajā vietā, par kuru šovakar televīzijā stāstīja Noriņas tētis – līdzās bērnu rotaļu laukumam. Pietura ir arī Saeimas namā un valdības mājā.

– Tu zini, kas ir Saeima? – prasīju es.

– Saeimā sēž simt cilvēku, kas tur sagājuši tāpēc, ka viņus ievēlējuši visi valsts iedzīvotāji. Viņi ir tie, kas izdomā, kāda būs valdība; viņi ir tie, kas pieņem vai nepieņem jaunus likumus, un tie, kas ievēl valsts prezidentu, – paskaidroja mazgalvītis.

– Vai prezidenti, – teicu es, jo zināju, ka jau daudzus gadus mums ir valsts prezidente.

– Jā, pareizi, – pamāja mazgalvītis. – Bet tagad pasteigsimies, lai līdz rītam tu tiec atpakaļ.

Virš pidžamas uzvilku mēteli un mēs ar mazgalvīti nokāpām pagrabā. Ā, nē – vēl pirms tam mazgalvītis lūdza, lai es no istabas sienas nolupinu tur pielīmētās zvaigznītes un mēnestiņus. Tās ir tādas zvaigznītes un mēnestiņš, kas pa dienu uzsūc gaismu, bet naktī ar blāvi zaļganu gaismiņu spīd.

Mamma jau bija aizmigusi, un tikai Patriks, mans kaķis, pārsteigts noskatījās, ka mēs klusām kā pelītes aizejam.

Nokāpuši pagrabā, mēs palīdām patrepē, un tur bija mazas dzelzs durtiņas. Mazgalvītis gāja pa priekšu, es četrpārus līdu nopakaļ. Nezinu, cik ilgi tā rāpoju – pilnīgi noteikti mēs pazemē jau bijām tikuši tālāk gan par “Saulītes” veikalu, gan par autobusu pieturu. Bet mazgalvītis vēl vienmēr stāstīja par mazgalvišu metro:

– Tagad pilsētā būvē tik daudz jaunu ēku, ka nemitīgi vajag arvien jaunas stacijas un jaunas metro līnijas. Un itin visur celtniecībā piedalās arī mazgalviši. Cilvēki strādā pa dienu, mazgalviši pa nakti.

Beidzot mēs bijām nonākuši līdz stacijai. Gaitenis kļuva plašāks, es ieraudzīju sliedes – pavisam šauru, gandrīz vai rotaļu dzelzceļu, kuram šeit bija galapunkts. Es piecēlos kājās, izpurināju no matiem putekļus un zirnekļu tiklus, notrausu no mētelīša piedurknēm vairākas aizmigušas mitrenes un sliekas. Vē!

Vilciens nenāca, un arī es miegojos. Saritinājos turpat mazgalvišu dzelzceļa stacijas kaktiņā un, šķiet, pat iesnaudos, jo pēc brīža mazgalvītis mani sapurināja un paziņoja, ka nākot vilciens, un man vajadzētu celties, jo biju apgūlusies tieši uz sliedēm.

– Bet kā gan mēs ar to brauksim? – ieraudzījusi mazgalvišu vilcienu, es šaubijos. Vilciens bija tik sīciņš, ka es nekādi nevarētu iespraukties kādā no vagoniem.

– Būs vien jārāpjas uz jumta un jācenšas pagriezienos nenoripot, – teica mazgalvītis.

Uzmanīgi, pūloties neko nenolauzt un nespīest, es apgūlos uz vilcieniņa jumta. Galva bija pie pašas lokomotīves, kāju pēdas sniedzās pāri pēdējam vagonam. Mazgalvītis iekāpa pirmajā vagonā, vilciens man pie pašas auss skaļi nosvilpās un, izgaismodams ceļu ar mazu prožektoru, strauji rāvās uz priekšu – iekšā pazemes tumsā.

Tikpat strauji, kā iesācis braukt, vilciens apstājās pirmajā pieturā.

– Te ir lielveikals “Spice”, – paskaidroja mazgalvītis. – Visos lielveikalos ir arī mazgalvišu veikali. Vai tu esi pamanījusi resnās caurules pie veikalu griestiem? Cilvēki parasti domā, ka tā ir ventilācija. Mēs tagad esam iekšā tieši tādā caurulē, bet tepat blakus – otrā caurulē – ir mazgalvišu pārtikas veikals.

– Tātad mēs esam pie pašiem veikala griestiem? – vaicāju es.

– Jā, pie cilvēku veikala griestiem, – pamāja mazgalvītis.

Veikala stacijā neviens neiekāpa un neizkāpa.

– Cilvēki jau arī naktīs neiepērkas, – noteica mazgalvītis. – Nākamā pietura būs Latvijas bankas naudas krātuve. Tur mēs pārsēdīsimies citā vilcienā, jo šis iet tālāk uz Hansabankas augstceltni, prezidentes pili, radio namu, Saeimu un valdības ēku.

– Uz prezidentes pili? – vaicāju es. – Vai mēs varētu pietāt prezidentes pili?

– Protams, ka varētu, ja vien brauktu tajā virzienā, – teica mazgalvītis.

– Un tad mēs varētu redzēt prezidenti istabiņā, kur viņa dzīvo? – vaicāju es.

– Protams, ka varētu, taču prezidente pili nedzīvo. Tur viņa tikai strādā, bet dzīvo prezidentes mājā Jūrmalā. Arī uz turieni iet viena metro līnija. Bet tagad mums vajadzīgs vilciens, kas iet uz Āgenskalna tirgu un tālāk uz televīziju Zaķusalā.

Mūsu vilcienam bija sarkani vagoniņi. Līdzās apstājās cits – ar zaļiem vagoniem, un es pārvēlos no viena vilciena jumta uz otru. Un mēs traucāmies tālāk. Ja aizspieda ausis un aizvēra acis, šķita, ka esmu palikusi bez svara un lidoju – ar galvu pa priekšu, pretī ātrai silta gaisa plūsmai.

Nonākuši Āgenskalna stacijā un nogaidījuši, kamēr vilciens nozūd pazemes tuneļa tumsā, mēs iespraucāmies šaurā, vecā, pēc pelējuma, mitriem mūriem, sarūsējušas dzelzs un satrūdējuša koka dvakojošā ejā.

– Velc nu laukā no kabatas savas zvaigznītes, – sacīja mazgalvītis. – Te būs tumšs.

Tā patiešām bija ļoti tumša un veca eja. Mazgalvītis teica, ka šādas esot visas ejas, kas iebūvētas vecajās Rīgas namu sienās, pagrabos vai tieši zem ielām. Dažas esot tik senas kā pati pilsēta, un par tām cilvēki vēl šobaltdien stāstot leģendas. Reizēm viņi pa kādai atrodot – piemēram, kad sadomā būvēt jaunu namu vai Vecrīgā veic arheoloģiskos izrakumus. Kad cilvēki atrod plašākas ejas, viņi spriež, ka tās laikam saglabājušās no bruņinieku laikiem un droši vien bijušas domātas bēgšanai no ienaidnieka vai gluži pretēji – tās izracis ienaidnieks, lai pilsētā iekļūtu pa zemes apakšu. Ja

ejas izrādās šaurākas, cilvēki vaino peles, žurkas vai Rīgas kanālmalā mītošās ūdensžurkas. Viņi pat nenojauš, ka pareizs nav ne viens, ne otrs izskaidrojums. Peles un žurkas šīs ejas tikai izmanto. Tāpat kā tās izmanto mazgalviši un reizēm arī kaķi.

– Kaķi? – brīnījos es.

– Jā, jā, arī kaķi, – pamāja mazgalvītis. – Vai tev ir bail no pelēm? Un no žurkām?

– Nē, nav, – sacīju es, jo es zinu, ka peles nes miegu.

– Pareizi, peles nes miegu, – pamāja mazgalvītis. – Tūlīņ tev būs iespēja iepazīties.

– Ar ko iepazīties? – vaicāju es.

– Ar miega peli, protams, – teica mazgalvītis.

– Ar istu miega peli? – neticēju es.

– Vai tiešām tu domā, ka mēs esam ielīduši te pazemē tāpēc, lai es tev rādītu kaut ko neīstu? – šķita, ka mazgalvītis sadusmojas.

– Nē, nē, protams, ka nē! – teicu es.

– Tad nu iepazīstieties, – mazgalvītis ierunājās skaļāk. – Šī ir Anna, lai gan patiesībā Annai ir divi vārdi un viņu vienmēr un visur vajadzētu saukt abos vārdos – gan par Annu, gan par Lūciju. Tātad šī ir Anna Lūcija. Un šī...

Mazgalvītis ieturēja zīmīgu pauzi, tumsā mūsu priekšā kaut kas iečīkstējās un manu zvaigzņiņu un mēnessiņa mestajā blāvi zaļganajā gaismā izbrauca pele. Jā, jā, tiešām izbrauca, jo viņa sēdēja ratiņkrēslā tāpat kā cilvēki, kas ir tik vārgi vai slimi, ka paši nespēj paiet. Tā bija ļoti liela un veca pele, gandrīz tikpat liela kā mazgalvītis, taču, visticamāk, ka daudz daudz vecāka. Viņa bija sirma un krunkaina; vissirmākais un viskrunkainākais bija peles purns. Peles acis bija ciet.

– ... un šī ir Miega Pele, – pabeidza mazgalvītis.

– Tā, tā, – teica pele un rauca savu sirmo purnu. – Ko es te redzu?

Lai gan Miega Pele runāja par redzēšanu, viņas acis tā arī palika ciet.

– Viens bērns nav gultā, – viņa teica. – Bērnām bija jābūt gultā jau deviņos vakarā. Kāpēc bērns nav gultā?

Mēs ar mazgalvīti, cits citu pārtraucot, Miega Pelei izstāstījām gan par šīvakara ziņu raidījumu, gan par mūsu plānu.

MIEGA PELE.

– Labi, labi, – noteica pele. – Mani gan jūsu problēmas īpaši neuztrauc, jo, piemēram, miega pelēm jau sen neviens vairs netic, taču mūsu pakalpojumus izmanto vēl aizvien. Vajag tikai redzēt, kas notiek, ja kādudien mūsu dēļ kāds nav kā nākas aizmidzis! Tad sāk meklēt miega zāles, āderes zem gultām vai kādas nebūt citas vainas, lai gan bezmiega iemesls bieži vien ir tikai tas, ka mums vairs nav atstāta ne šķirbiņa, pa kuru iekļūt gulētāju mājās.

– Tātad tu mums nepalīdzēsi? – Miega Pelei vaicāja mazgalvītis.

– Kāpēc tad ne? – Miega Pele nosprauslojās. – Es to vien daru, kā palidzu visādiem, kas manu palīdzību nav ne pelnījuši, ne prasījuši. Tu domā, ka es te kritu vai no kājām nost un esmu spiesta pārvietoties šitādos rateļos tikai sava prieka pēc? Nē, mans mīlais draugs, es to daru tāpēc, lai laikus ar savām vecajām un slimajām kājām varētu nokļūt pie ikviena, kas savā bezmiegā ir nonācis līdz pēdējai aitiņai, pie ikviena, kas jau ir izskaitījis līdz miljonam. Un pie ikviena, kas gājis vieglāko ceļu un vienkārši iedzēris miega zāles. Tad nu es uzsviežu rateļus uz jūsu – jā, jā, uz jūsu, mazgalvīšu – metro sliedēm, un viens divi esmu pie nākamā pacienta.

– Tātad tu mums palīdzēsi? – vaicāja mazgalvītis.

Pele neatbildēja. Viņa pagriezās un iestūrēja savus ratiņus tumsā. Mēs viņai sekojām.

– Vai viņai nevajag gaismu? – es mazgalvītim vaicāju.

– Nē, nē, viņai nevajag, – teica viņš. – Vai gan tu esi redzējusi kādu guļam vaļā acīm? Pat mēnessērdzīgie staigā ar acīm ciet. Miega Pelei acis ir ciet. Miega Pele vienmēr ir aizmigusi.

Mums, atšķirībā no Miega Peles, bija blāvi zaļganā zvaigzņīšu un mēnessiņņa gaisma, tomēr redzēt gandrīz neko nevarēja. Mēs spraucāmies pa ļoti šauru un zemu eju, vienubrīd man jau likās, ka būšu iesprūdusi pavisam. Taču mazgalvītis mani sakutināja, es rāvos uz priekšu un acumirkli biju Noriņas istabā – tieši zem viņas gultas. Man pretī raudzījās Noriņas Beibiborns,

kuru viņa laikam bija paņēmusi līdzīgu gultā, bet pa miegam nejauši nogrūdots uz grīdas. Man nav sava Beibīborna un tāpēc dažkārt, kad aizeju pie Noriņas, mēs ar to spēlējamies kopā. Beibīborns ir lelle, kas raud, ēd, pat čurā un kakā. Pa istam. Nu, gandrīz pa istam.

– Nora, Nora! Mosties! – es čukstēju, taču Noriņa laikam domāja, ka es esmu sapnis un pagriezās uz otriem sāniem.

– Mani pakalpojumi jums laikam vairs nav vajadzīgi, – nožāvājās Miega Pele. – Es tad nu iešu. Tā jau es domāju, ka neviens man pat pliku paldies nepateiks. Kā jau parasti.

– Paldies tev, Miega Pele, – teicu es un sakautrējos, taču Miega Pele jau bija gabalā. Vēl tikai mazu brīdi tumsā varēja saklausīt viņas ratiņu čīkstojumu.

– Nora, mosties! – es atkārtoju.

– Anna? Anna! – Noriņa pārsteigta uztrūkās sēdus. – Kā tu te gadījies?

– Mani pie tevis atveda mazgalvītis. Nē, patiesībā Miega Pele, – teicu es un izstāstīju Noriņai gan to, ko biju redzējusi pa televizoru, gan to, kas notika pēc tam.

– Vai tad tu arī zini par mazgalviņiem? – brīnījās Nora. – Man šķita, ka mazgalviņi ir mans noslēpums.

– Tā šķiet ikvienam, kas par tiem zina, – teicu es, un mazgalvītis piekrītoši pamāja.

– Mazgalviņi ir noslēpums, kas ikvienam ir savs un nedaudz citādāks, – sacīja vecais mazgalvītis. – Un tieši tāpēc šo noslēpumu nedrīkst izstāstīt visiem. Jo noslēpums, kuru zina visi, jau vairs nav nekāds noslēpums.

– Bet ko lai mēs darām? – uztraucās Nora. – Es neesmu tētīm stāstījusi par mazgalviņiem. Es nevienam neesmu stāstījusi.

– Neuztraucies, mēs tev ticam, – teica mazgalvītis. – Taču tagad tev par mums vajadzēs izstāstīt.

– Bet... – grāsījās iebilst Nora.

– Kā...? – grasījos iebilst es.

– Tev vajadzēs izstāstīt par mums visu visu. Izņemot to, ka mēs esam tikpat īsti kā jūs abas. Kad pieaugušie sapratīs, ka mazgalviši ir tikai bērnu izdoma, viņi pārstās par mums interesēties un liksies mierā. Mēs viņiem vairs nešķītīsim svarīgi. Tāpat kā Miega Pele un daudzas cita bērnu iedomas un fantāzijas.

– Bet jūs nemaz neesat iedomas! – iebildu es.

– Protams, taču tas ir vienīgais veids, kā pārliecināt pieaugušos, – sacīja mazgalvītis.

– Darīsim tā, – viņš apņēmīgi teica. – Es palikšu te pie Noriņas, bet Anna dosies atpakaļ uz savām mājām. No rīta Noriņa iepazīstinās mani ar saviem vecākiem. Un izstāstīs par mums visu visu. Arī to, ka Anna pa nakti ir bijusi ciemos pie viņas. Un to, ka es esmu ieradies kopā ar Annu. Un to, ka mēs – mazgalviši – dzīvojam tepat vien līdzās un itin visur, kur vien kāds par mums iedomājas. Pat valdības mājā un Rīgas pilī, ja vien tur ir kāds cilvēks, kas mūs nav aizmirsis.

– Bet ja nu kāds pieaugušais jau tagad, noskatījies ziņas, ir atcerējies savus mazgalvišus? – vaicāju es.

– Tas nekas, – teica mazgalvītis. – Tie, kas mūs atcerēsies, atcerēsies arī to, ka mēs esam noslēpums. Bet tie, kas neatcerēsies, labāk lai tic, ka mēs esam tikai mazu bērnu izdoma.

Es neatceros, kā nokļuvu atpakaļ mājās. Es neatceros, vai atkal braucu ar zaļo un tad ar sarkano vilcienu. Iespējams, mani pavadīja Miega Pele, taču arī to es esmu aizmirsusi.

Kad mamma mani no rīta modināja, es gulēju savā gultiņā savā istabā. Man ļoti nāca miegs un negribējās ne celties, ne iet uz skolu.

ANNAS KAČIS PATRIKS.

Es nomazgāju muti, saģērbos, paēdu brokastis un ieliku Patrikam bļodiņā viņa barību. Bet vēl pirms doties laukā, es ieskrēju savā istabā, jo gribēju uz skolu paņemt līdzi veco mazgalvīti. Un tikai tad es pamanīju Noriņas Beibibornu. Beibiborns gulēja zem rakstāmgalda, kartona kastē saklātā gultiņā, bet savu mazgalvīti es nekur neatradu.

Noriņa, es un mazgalviši nepacietīgi gaidījām nākamo svētdienu un nākamo raidījumu, kurā Noriņas tētis bija solījis turpināt stāstu par mazgalvišiem.

Kad beidzās "Panorāma", mamma teica, ka man esot jāpošas gulēt, tomēr es izlūdzos atļauju noskatīties Noriņas tēta raidījumu. Nosēdināju sev līdzās veco mazgalvīti un gaidīju.

– Labvakar! – Noras tētis mums teica un pasmaidīja. Smaidīja arī viņa kolēģe. Mēs ar mazgalvīti nepacietīgi knosījāmies. – Jūs droši vien atceraties pagājušās nedēļas raidījumu, kurā mēs mēģinājām noskaidrot, kas pa naktīm rosās Saeimas ēkā. Pēc šī raidījuma esam saņēmuši necerēti daudz publikas atsauksmju – daudzi vēlējās uzzināt ko vairāk, citi bija gatavi pastāstīt pašu pieredzēto vai dzirdēto. Tomēr mums jūs jāapbēdina. Jūs bijāt aizmirsuši, ka mūsu iepriekšējais raidījums bija pirmā aprīļa vakarā. Līdz ar to šovakar mēs vairs neturpināsim mazgalvišu tēmu, teiksim jums: "Aprill, aprill!" un mēģināsim noskaidrot, kas gan patiesībā šajā nedēļā noticis mūsu Saeimā – nu jau nevis pa nakti, bet gaišā dienas laikā.

SESTAIS VAKARS: NOSLĒPUMS

Labvakar, mani sauc Anna. Man ir septiņarpus gadi. Patiesībā man ir divi vārdi – Anna un Lūcija – tomēr parasti visi mani sauc vienkārši par Annu.

Es tev pastāstīšu noslēpumu. Pašu lielāko noslēpumu pasaulē. Tas ir noslēpums par noslēpumiem. Tu tikai nevienam nestāsti, labi?

Noslēpumus taisīt man iemācīja mamma. Kad mamma vēl bija maziņa, arī viņa tādus bija taisījusi. Un tas bija liels noslēpums. Mamma tos sauca par sekretiem. Sekreti tie paši noslēpumi vien ir, tikai krievu valodā. Tas tāpēc, ka mamma bērnībā spēlējās kopā ar krievu bērniem. Noslēpumus jeb sekretus taista tā:

Zemē vai smiltīs izrok bedrīti.

Bedrīti izklāj ar ceļmallapām, dadžu lapām vai koku lapiņām; var arī ar drēbes gabaliņiem vai spīdīgajiem šokolādes papīriņiem.

Tad bedrītē saliek dārgumus: puķītes, krāsainus stikliņus, pašus skaistākos akmentiņus, gliemežvākus, pogas, trauku lauskas vai ko citu.

Pāri visam pārlik stikliņu: vajag īstu caurspīdīgu stikliņu; tikai jāuzmanās, ka nesagriež rokas.

Stikliņu apber ar zemi vai smiltīm, pārī pārlik velēnu, lapas, skujas vai zāli, tā, lai noslēpums būtu apslēpts, un nezinātājs to nemaz nevarētu uziet.

SEKRETU KARTE.

Un noslēpums ir gatavs! Noslēpumu parādīt drīkst tikai pašiem labākajiem draugiem vai draudzenēm. Tad uzmanīgi pavelk nost lapas un zāli, pakašā malā smiltis un zemes, notīra mazu stikla laukumiņu, un, piebāžot degunu pavisam tuvu tuvu, ielūkojas iekšā. Un tur tas ir – pustumsā mazā lodziņā vizuālo noslēpums.

Šādus noslēpumus es esmu taisījusi pie omes Siguldā, tāds man ir arī Jūrmalā un pie Dinas tantes ezera krastā Latgalē. Šādus noslēpumus es uztaisīju arī Āfrikā un Indonēzijā. Un tieši par šiem diviem noslēpumiem es gribēju pastāstīt.

Vai tu zini, kur ir Āfrika? Tas ir ļoti ļoti tālu. Mēs dzīvojam Latvijā, un Latvija ir Eiropā. Eiropa ir kontinents. Par kontinentiem sauc salas, kas ir tik lielas, ka neviens par salām tās nesauc. Tētis man stāstīja. Viņš man lasīja priekšā “Kapteiņa Granta bērnus”, un tajā grāmatā arī ir par Āfriku un kontinentiem. Tad, lūk, Eiropa ir viena šāda milzīga sala, bet Āfrika – pavisam cita. Pa vidu ir jūra, kuru tāpēc sauc par Vidusjūru, un lai Āfrikā nokļūtu, ir ilgi jālido ar lidmašīnu.

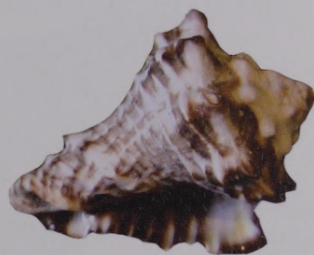
Savu Āfrikas noslēpumu es izveidoju jūras, nē – okeāna krastā, pavisam baltās un ļoti ļoti smalkās smiltīs. Okeāns ir tāda kā jūra, tikai daudzreiz lielāks. Okeānam uznāk paisums un bēgums, un tas nozīmē, ka ūdens ik pa laikam atkāpjas un piekrastē izveidojas liels seklums, bet vēlāk atgriežas, un tad pludmale paliek pavisam šaura, bet ūdens ir dziļš. Tētis teica, ka okeāna ūdeni šādi kustinot Mēness, bet tam nu gan es neticu, jo kā gan Mēness kaut ko var kustināt uz Zemes? Ar rokām, vai? Bet Mēnesim jau nav roku! Smieklīgi!

Kad okeānā bija bēgums, varēja bradāt pa seklumu un lasīt gliemežvākus, un jūras ežu tukšās čaulas. Tikai vajadzēja uzmanīties un neuzkāpt dzīviem jūras ežiem un smiltīs ielidušiem asiem gliemežvākiem. Drošāk bija bradāt ar apautām kājām.

Dažos gliemežvākos bija paslēpušies mazi vēziši, un kad mēs gliemežvākus atnesām mājās un nolikām viesnīcas verandā žāvēties, vēziši pabāza laukā galvu un kājas, un sāka ar visiem gliemežvākiem rāpties atpakaļ uz okeānu.

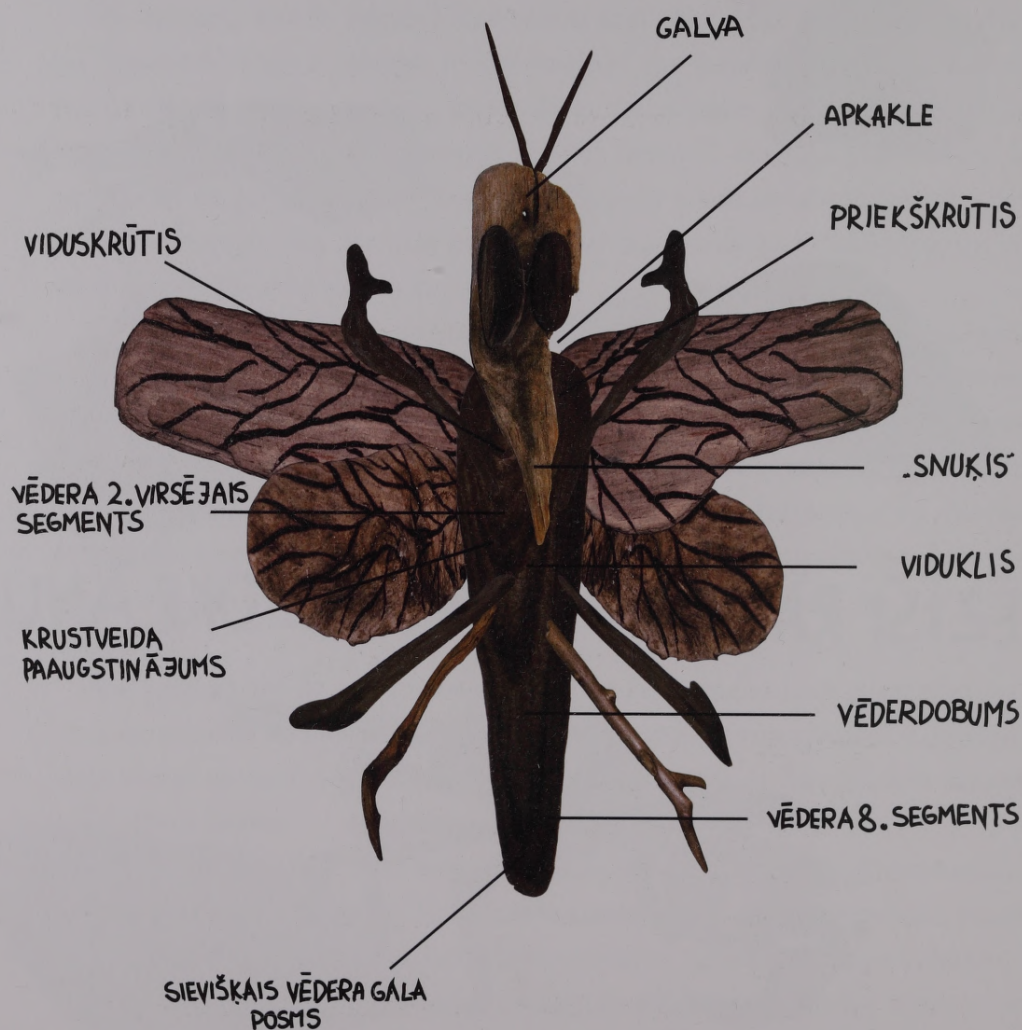
Turpat pie verandas, baltajās smiltīs es izveidoju sekretu. Bedritē es saliku dažus sarkano koraļļu gabaliņus, gliemežvākus un pudeļu korķus – mēs ar Kārli dzērām kolu un fantu, tētis un Kārļa mamma – alu, un mēs ar Kārli sacentāmies, kurš savāks vairāk korķu.

Man nebija stikliņa, un pāri savam sekretam es pārliku caurspīdīgu plastmasas gabaliņu no turpat okeāna malā atrastas tukšas plastmasas pudeles. Kārlim es savu sekretu nerādīju.

VĒZTĪŠI RĀPĀS ATPAKAĻ UZ OKEĀNU.

CIKĀDES IR TĀDI KUKAIŅI, KAS SISINA.

Vakars Āfrikā pienāk uzreiz un ātri – tūlīn pat paliek tumšs. Tik tumšs kā naktī, un pie debesīm redz zvaigznes. Kad gājām vakariņās, vienmēr bija tumšs un varēja redzēt zvaigznes. Arī Lielos Greizos Ratus, – es zinu, kādi izskatās Lielie Greizie Rati – taču tur, Āfrikā, tie bija apgāzušies ar kājām gaisā.

Vakariņas mēs ēdām turpat viesnīcas restorānā – lielā nojumē, kurai nebija sienu, jo arī vakarā un pa nakti bija silts. Vakariņās es ēdu kartupeļus frī ar ceptu gaļu un dzēru fantu. Pudeles korķīti es iebāzu kabatā. Kārlis ēda to pašu, tikai dzēra kolu, un viņam tika kolas korķītis.

Kad atgriezāmies no vakariņām, man vēl pirms gulētiešanas sagribējās paskatīties uz savu noslēpumu. Atcerējos mammu, sailgojos pēc viņas, un man palika drusku bēdīgi. Es izgāju no mūsu mājiņas un ieklausijos. Tumsā šalca okeāns un krūmos skaļi sisināja cikādes. Cikādes ir kukaiņi, kas sisina. Līdzīgi mūsu sienāžiem.

Es atkašāju smiltis, pieliecos un ielūkojos savā noslēpumā. Un tūdaļ pat atsprāgu atpakaļ, apbēru stikliņu un skrēju atpakaļ uz mūsu māju.

– Kas tur bija? – uz lieveņa bija iznācis Kārlis.

– Kur? – vaicāju es.

– Kāpēc tu spiedi? – prasīja viņš.

– Vai tad es spiedzu? – es paraustīju plecus.

– Nu ja, ka spiedi! – teica Kārlis.

– Tur, tur... Man likās, ka tumsā kaut kas kustas, – es žigli pašķīru moskītu tikla malas un ielīdu gultā.

– Nekas tur nekustas, – noņurdēja Kārlis un ielīda savā gultā. – Lai gan varbūt arī kustas.

– Kas kustas? Kā tu zini? – vaicāju es.

– Krabji, – nožāvājās Kārlis. – Naktīs pa smiltīm skraida krabji.

DIVAS MAZAS ACIS RAUGĀS NO NOSLĒPUMA.

Es klusēju un raudzijos uz ventilatoru, kas griezās pie griestiem kā lēns propellers. Kārlim es biju samelojusi. Tumsā patiešām nekas nekustējās. Sakustēšanos es pamanīju zem caurspīdīgās plastmasas, manā noslēpumā. Un tai pašā mirklī sapratu, ka tās ir divas mazas acis, kas no noslēpuma raugās man preti.

Drīz pēc tam es aizmiglu, bet nākamajā rītā par noslēpumainajām acīm savā noslēpumā biju aizmirsusi, jo bija jādodas mājup, un mēs mazā autobusiņā braucām uz lidostu.

Vēl vienu sekretu es uztaisīju Indonēzijā. Arī Indonēzija ir ļoti tālu. Tikpat tālu kā Āfrika, tikai pavisam citā kontinentā. Indonēzija ir Āzijā, un Āzija arī ir viena liela sala.

Savā naktsmītņē mēs nonācām vēlu naktī. Man ļoti nāca miegs. Nupat bija nolijis lietus un viesnīcas darbinieki pa šaurām piemirkušām taciņām aizvadīja mūs līdz mājiņai. Mūsu koferus viņi stūma koka ķerrā.

ĶIRZACIŅA GEKO

– Ge-ko! Ge-ko! – tumsā ik pa brīdim iesaucās ķirzacīņa geko. Man likās, ka mūsu viesnīca ir džungļu vidū, un tikai no rīta, kad uzlēca saule, es sapratu, ka turpat netālu ir citas tādas pašas mājiņas, bet vēl nedaudz tālāk – peldbaseins un okeāns.

Okeāna krasts šeit nebija tāds kā Āfrikā. Pludmale bija šaura un pilnīgi melna. Melnajās smiltis bija balti akmentiņi. Nevis gludi un apaļi kā mūsu jūrmalā, bet ķeburaini un zaraini, daži pat atgādināja cilvēciņus vai zvērus. Tētis paskaidroja, ka baltie akmentiņi patiesībā esot korallu atlūzas, bet melnās smiltis nākušas no vulkāniem. No īstiem vulkāniem, kas spļauj dūmus un uguni.

Jau pirmajā dienā līdzās restorāna terasei pamanīju nelielu akmens tornīti, kura galā bija tāds kā plauktiņš, kā mājiņa. Tas bija izrotāts ar krāsainām puķītēm, palmu lapām un auduma gabaliņiem. Kāds no restorāna darbiniekiem no rīta atnesa un nolika pie mazā namiņa drusku ēdiena – laikam rīsus un vēl kaut ko, kvēpināmos smaržu kociņus un svaigas puķītes.

Un es atcerējos savus sekretus.

Kārli gan tādas lietas neinteresēja. Viņš bija ticis pie jaunas kaķenes. Viņam ir īsta kaķeņu kolekcija. Kārlim ir daudzas kolekcijas. Vēl viņam ir pastmarku kolekcija (mantota no mammas, pastmarkas ir ar zvēriem), “Lego” kolekcija, “Hot Rod” auto modeļu kolekcija, Jugio kāršu kolekcija, alus pudeļu korķīšu kolekcija un vēl dažas.

Jaunā kaķene bija ļoti veca un ļoti jocīga. Abos ragu galos tai bija mazas cilvēku galviņas; kad izšautais akmentiņš lidoja tām pa vidu, abas galviņas tik smīnēja un boliņa apaļas caurumiņu acis. Kārlis uz koka zara uzstutēja tukšas kokakolas bundžiņas un šāva mērķi, bet es tikmēr taisīju savu sekretu. Turpat pludmalē, melni vizošajās smiltīs.

Bedrīti es izliku ar baltiem gliemežvākiem, tad ieklāju lielu zaļu lapu, un uz tās apguldīju baltu baltu korallu cilvēciņu. Pāri pārliku plastmasas stikla trīsstūri, kuru vēl priekšpusdienā abi ar Kārli bijām atraduši pie paša ūdens. Es uzreiz sapratu, ka tas man var noderēt, taču neizrādīju par stiklu nekādu interesi, jo zināju – kolīdz pievērsīšus tam uzmanību, stiklu iekāros arī Kārlis. Kaut vai tikai man par spīti. Bet tā kā es nekādu interesi neizrādīju, arī Kārlis to tikai paspēra ar kāju un visgudri noteica: “Plastmasas stikls.”

Plastmasas stiklu es apbēru ar melnajām smiltīm, un mans noslēpums bija gatavs.

Tad pienāca vakars, – Indonēzijā vakars pienāk tikpat strauji kā Āfrikā, – un bija jādodas vakariņās. Es ēdu frī kartupeļus ar ceptu gaļu un dzēru fantu, Kārlis ēda to pašu, bet dzēra kolu. Mēs jau bijām paēduši, taču pieaugušie vēl nebija pabeiguši pirmo ēdienu – viņi ēda vairākus ēdienus un dzēra vīnu, un tas parasti ir ļoti ilgi un ļoti garlaicīgi.

Kārlis izvilka no kabatas kaķeni un tēmēja tumsā. Kad mamma viņam aizrādīja un teica, ka tas ir bīstami, jo arī tumsā var būt kāds cilvēks, Kārlis pats noslēpās tumsā un sāka tēmēt uz visu, kas bija gaismā. Piemēram, uz restorānā sēdošajiem vakariņu viesiem. Viņš notēmēja, mirkli nogaidīja, taču neatlaida kaķenes gumiju, tikai iztēlojās, ka atlaiž, un ka akmentiņš šaujas uz priekšu. Lidz trāpa. Tā viņš notēmēja uz resnajām tantēm, kas visu pusdienlaiku bija pluncājušās peldbaseinā, dzērušas savus krāsainos kokteiļišus, savas pinakoladas un kampari, un neļāvušas lēkt baseinā no malas un šļakstīties. Tā viņš notēmēja uz vīrieti, kurš izlikās, ka viņam patīk bērni, un diviem vīriešiem, kas skaidri lika manīt, ka bērni viņiem riebjas. Tā viņš notēmēja uz manu tēti un pēc tam uz savu mammu, un arī viņi neko nemanīja.

Es nezinu, kā tas gadījās, kā ne, bet tieši tad Kārlis palaida vaļā gumiju, un akmentiņš šāvās uz priekšu. Vēlāk viņš teica, ka tas noticis pats no sevis, un ka viņš nemaz nav gribējis atlaist kaķenes gumiju. Viņš teica, ka nemaz neesot to atlaidis, bet gumija pati izslidējusi no pirkstiem. Akmentiņš lidoja, un mēs abi sastingām – tūliņ, tūliņ tas trāpīs Kārļa mammai.

Taču pusceļā akmentiņu sagrāba tāda kā neredzama un nedzirdama vēja pūsma, akmentiņš pašāvās sāņus un ar klusu kladzienu atsitās pret torniša galā izveidoto puķēm izrotāto namiņu. Mēs saskatījāmies, tomēr neko viens otram neteicām un atgriezāmies pie galda.

– Es tevi mīlu, – Kārlis teica un iedeva mammai buču.

– Tēti, es tevi ļoti mīlu, – teicu es un apķēros tētim ap kaklu.

Pieaugušajiem par Kārļa kaķeni un akmentiņu mēs neko neteicām. Toties pirms aizmigšanas es par to izstāstīju savam mazgalvītim, kas visu vakariņu laiku bija mani pacietīgi gaidījis gultā uz spilvena.

– Tas, ko tu nosauci par akmens tornīti ar mājiņu augšā, – teica viņš, – patiesībā ir noslēpums, tāds pats sekrets kā tie, ko dažkārt taisi tu. Vai tu arī šeit izveidoji noslēpumu?

– Jā, – teicu es un atcerējos, ka vēl šovakar biju gribējusi aizskriet to apraudzīt, taču vēlāk man bija aizmirsies.

– Tornītis ir mazs lodziņš, pa kuru no vienas pasaules iespējams ielūkoties citā, – mazgalvītis teica. – Tāds kā tālskatis vai kaleidoskops.

– Kādā pasaulē es varu ielūkoties pa tornīša lodziņu? – vaicāju es.

– Nē, Anna, tu vari ielūkoties tikai pati pa savu noslēpumu lodziņiem. Pa akmens tornīša lodziņiem tu nekur nevari ielūkoties. Tas ir lodziņš jeb sekrets no otras puses. Kāds vai kaut kas to ir izbūvējis, lai varētu ielūkoties tavā – cilvēku – pasaulē.

– Bet kas, kas gan to ir izveidojis? – taujāju es.

– Kas to lai zina? – teica mazgalvītis. – Vai tiešām tu domā, ka visas būtnes, kuru pasaulēs tu vari ielūkoties pa savu noslēpumu lodziņiem, zina, kas šos lodziņus veidojis un kas esi tu? Mēs, mazgalviši, protams, zinām, kas ir cilvēki, taču mūsu pasaule ir tikai viena no daudzajām pasaulēm, kas saskatāmas pa mazajiem noslēpumu lodziņiem. Tu taču vēl aizvien nezini, kam, piemēram, piederēja tās mazās acis, kas tevī raudzījās no noslēpuma lodziņa Āfrikā. Tici man, šādu pasaulu, kurās iespējams ielūkoties tikai ar noslēpumu palīdzību, ir ļoti ļoti daudz. Cilvēkiem pati pazīstamākā ir mirušo valstība. It kā pazīstama, tomēr vienalga noslēpumaina. Ikviens cilvēku kaps ir mazs noslēpums – ne velti kapi tiek izrotāti ar puķēm un skujām – jo dzīvajiem kapi un kapu svētki ir vienīgais veids, kā ielūkoties mirušo pasaulē. Dzīvie neko par to nevar uzzināt un neko no tās nevar sev paņemt līdzi – tu taču zini, ka no kapiem neko nedrīkst nest mājās, vai ne? Vai tu saproti?

– Drusku, – teicu es. – Laikam jā.

Es zinu, kas ir kapu svētki. Katru gadu mēs braucam uz Gulbenes kapu svētkiem, jo Gulbenes kapos ir apglabāti mammas radinieki. Un vienreiz, kad es gribēju paņemt līdzī no dzīvžoga nocirptu zariņu un čiekuru, tētis mani sabāra, un teica, ka no kapiem nav brīv neko nest mājās.

– Bet kā tad ir ar mūsu pasauli? – vaicāju es. – Tu teici, ka arī tajā kāds lūkojas. Un būvē savus noslēpumus – piemēram, šos akmens tornišus.

– Jā, jā, un ne tikai akmens tornišus. Tādi noslēpumi nav tikai šeit, Indonēzijā, tie ir arī Latvijā un visur citur pasaulē, – teica mazgalvītis.

– Arī Latvijā? – neticēju es.

– Jā, Anna, ikviens baznīcas tornis un pat bāka jūras krastā ir tieši tāds pats noslēpums kā tavas ar stikliņu pārsegtās bedrītes. Tāda bedrīte ir gan Torņakalna baznīca, gan Miķeļbākas tornis. Cilvēki bieži vien iedomājas, ka baznīcu torņus viņi uzcēlušī, kur pašiem licies svarīgi vai skaisti. Un ka bākas uzbūvētas vietās, kur uz sēkļiem var uzskriet kuģi. Lai jau cilvēki tā domā, taču patiesībā visi šie torņi ir tikai cilvēku pasaulē izraktas bedrītes.

– Tādas pašas kā burvju aka, kurā ielec bārenīte? – vaicāju es, jo zināju tādu pasaku.

– Jā, tādas pašas. Un tādas pašas kā garā pupa, pa kuras zariem bārenīte, skumdama pēc mammas, var uzkāpt debesis, – teica mazgalvītis.

– Un kas tajās bedrītēs skatās? – vaicāju es. – Vai Dievs no debesīm?

– Es jau teicu, ka nezinu, – sacīja mazgalvītis. – Daži to sauc par Dievu, citiem šķiet, ka tur mājā pat vairāki dievi, taču neviens cilvēks to īsti nezina un nevar zināt. Visi šie vārdi ir pašu cilvēku mēģinājumi izstāstīt noslēpumu, kas viņiem ir neaizsniedzams, tāls un nesaskatāms. Tikpat labi mirušajiem varētu prasīt par dzīvajiem, vai mums – mazgalvīšiem – par cilvēku pasauli. Vienīgais, ko zinu es, ir tas, ka visas pasaules kopā ir kā liels daudzkārtains sīpols – un ikviens no mums spēj iepazīt tikai vienu no šī sīpola kārtām.

Vienalga, cik ilgi un tālu tu ietu, tu nonāksi atpakaļ vietā, no kuras savu gājienu būsi sākusi – gluži tāpat kā kapteiņa Granta meklētāji, braucot apkārt zemeslodei. Citās pasaulēs var ielūkoties tikai pa maziem atslēgas caurumiņiem. Tādiem kā tavi sekreti. Tā tev, piemēram, izdodas saskatīt mūsu, mazgalvišu pasauli. Un cilvēki ir tieši tādi paši kā mēs – mazgalviši. Kāds viņu mazajā pasaulē ik pa laikam ielūkojas, pašās svarīgākajās vietās

izveido savus noslēpumus un reizēm – kā tu redzēji šovakar – pat iejaucas cilvēku dzīvē. Taču tas nebūt nenozīmē, ka cilvēki šo noslēpumaino pasauli, kas atrodas virs viņiem, spētu ietekmēt vai saprast. Tāpat kā mēs – mazgalviši – nesaprotam neko daudz no cilvēku pasaules. Mums vienkārši ir pārāk mazas galviņas.

– Tad jau cilvēki ir tādi paši mazgalviši, – nožāvājos es.

Ko mazgalvītis man atbildēja, es vairs nedzirdēju, jo mani pievārēja miegs. Sapnī es biju uzbūvējusi lielu lielu noslēpumu – tik lielu kā vulkāns. Un sviedu tajā iekšā mazas puķītes, lapiņas un krāsainus papīrišus. Itin viss, ko es noslēpumā iesviedu, aizvirpuļoja tā dziļumā – tālu tālu, dziļi dziļi tumsā. Brīdī, kad man vairs nebija nedz puķīšu, nedz lapiņu, es lēcu pati. Man garām zibēja mana sekreta sienas – kārtu kārtām tur bija uzkrājušās apgleznotu porcelāna trauku lauskas, krāsaini stikliņi un stikla bumbiņas, mežģiņu lentītes, diegu kamoliņi, ceļmallapas, konfekšu papīriši un pogas. Un jo dziļāk es kritu, jo vecāks tas viss kļuva – puķītes bija savītušas, bet vēl tālāk jau sakaltušas, lapiņas sadrupušas, konfekšu papīriši bija no tādām konfektēm, kādas es nekad nebiju ne redzējusi, ne pagaršojusi, bet lupatiņas bija kožu saēstas, nodzeltējušas vai pat sapelējušas. Visbeidzot es ieraudzīju ieplaisājušu porcelāna lelles galvu ar sārtiem vaigiem un sapratu, ka nu jau esmu nokritusi līdz savas sen sen, vēl Ulmaņlaikos, mirušās vecvecvecmāmiņas sekretiem. Es parāvos prom no lelles izbrīnā ieplestajām acīm, gaisā apmetu kūleni un no spējās kustības pamodos.

Bija pienācis rīts. Es aizskrēju līdz okeānam, uzmanīgi atkašāju savu noslēpumu un piespiedu degunu pie stikliņa. Man likās, ka tumsā kaut kas sakustas, taču es nenobijos, es turpināju raudzīties, jo zināju, ka tieši tāpat kāds, – ar kukainiša, puķes, kaķīša, suniņa vai varbūt saules acīm, – ik mirkli vēro mani.

Bet tas, ko es tur redzēju, ir noslēpums.

SEPTĪTAIS VAKARS: APĒDĀJI

Man garšo šašliks, bet nepatīk uz to skatīties. Nepatīk, kamēr jēls, kamēr nav izcepts. Spainīšos saliktie gaļas gabali izskatās pēc taukiem. Vai pelēkām ziepēm. Vē! Man negaršo ar kečupu. Man garšo tāpat. Kad izcep ugunskurā. Un smaržo pēc dūmiem.

Pa ceļam uz laukiem mēs parasti iebraucam lielveikalā. Nopirkt visu ko garšīgu. Un šoreiz vajag īpaši garšīgu, vajag kaut ko Ziemassvētkiem. Es vēl nekad neesmu bijusi laukos ziemā, kur nu vēl Ziemassvētkos.

– Tēti, tēti, nopirksim šašlikus! – es saku. Mēsejam garām šašliku plauktam. Un tur ir visi tie spainīši ar nesmukajiem gaļas gabaliņiem. Bet tētis iebilst, ka nepirksim vis. Ka ir taču Ziemassvētki. Un vai gan bez šašlikiem vismaz šajos svētkos nevarētu iztikt. Toties mēs nopērkam mandarīnus.

Pieaugušie nopērk divas pudeles vīna. Lielajiem garšo vīns. Es nesaku, ka vismaz šajos svētkos viņi varētu iztikt. Lai jau viņiem tiek. Es gan vīnu nedzeru.

Un tad mēs braucam. Cauri piesnigušiem mežiem, pāri baltiem pakalniem, un pat viss ceļš ir balts – tumšas ir tikai divas mašīnu iebrauktas sliedes. Mums pakal traucas balts sniegpārslu virpulis, bet apakšā, pret mašīnas dibenu ik pa laikam kaut kas dobji nobūkšķ – bum, bum. Bum, bum!

– Tas ir ledus, – saka tētis. – Sasaluša sniega gabali sitas pret mašīnu.

Es nezinu, kā rodas sniegs. Tētis man vienreiz stāstīja, bet es jau aizmirsu un vienalga nesaprotu. Mašīnā ir silti un labi. Es aizveru acis.

Es jau jums laicam teicu – mani sauc Anna, Anna Lūcija, taču visi mani sauc vienkārši par Annu. Nu jau man ir astoņi gadi. Es dzīvoju pie mammas. Pie tēta es braucu tikai ciemos. Šovasar mēs ar mammu ievācāmies jaunā mājā. Pilnīgi jaunā, nupat uzceltā. Tur viss ir jauns – logi, durvis, grīda un sienas. Un vanna – tur ir īsta princešu vannas istaba.

Kad ievācāmies pavisam jaunajā mājā, cerēju, ka mazgalviši brauks man līdzi. Taču nekā. Jaunajā mājā nebija nekādu slepenu durtiņu kāpņu telpas sienā, pat nevienas plaisas, pa kuru varētu iekļūt vēl kādā, pavisam mazā un slepenā dzīvoklītī. Mazgalvišiem tur nebija vietas.

Iesākumā sametās skumji, ļoti skumji. Taču tad es sāku mācīties mūzikas skolā un spēlēt tenisu. Es jau esmu liela.

Mežs ir tā piesnidzis, ka mājas ceļš vispār nav saredzams. Labi, ka tētis zina, kur jābrauc, citādi iesprūstu starp kokiem viens divi. Un labi, ka mašīnai tik lieli riteņi, ka nekur neiestieg. Kā gan citādi mēs tiktu līdz pagalmam?

Kamēr aizbraucam galā, ir jau tumšs, mašīnas spuldžu gaismā zib koku stumbri, vizuļo sniegs un retas sniegpārslas skrien pretī kā baltas zvaigznītes. Un tur arī māja – nevienā logā nedeg gaisma, viss tukšs. Un kluss.

– Pagaidi, kamēr atslēgsim durvis, nekāp vēl laukā, – man saka, bet es negribu pagaidīt, es nevaru paciesties, es kāpju. Lecu un iegrimstu sniegā līdz ceļiem, līdz zābaku malām, sniegs tiek arī zābakos, aizlien aiz biksēm, bet man vienalga.

Čiks – iedegas gaisma pie ārdurvīm, čiks, čiks – priekšnamā, virtuvē, istabā. Tētis brien uz šķūni pēc malkas.

– Nepiebradā te visu ar sniegu!

– Nevelc nost cimdus, te taču ir tikpat auksts kā ārā, tūliņ velc atpakaļ!

Mūsu elpa virtuvē taisa baltus dūmus. Caur degunu ievēlc, caur muti izpūt!

Tētis iekurina kamīnu. Tētis iekurina krāsniņu. Visās malās saliek elektriskos sildītājus. Sprakst pagales, dūc sildītāji, pamazām mājā nāk siltums. Bet no mūsu mutēm vēl arvien mutuļo dūmi.

Un tad es pamanu. Traukus. Uz skapiša pie izlietnes ir vesela grēda ar netīriem traukiem. Izskatās, ka daži sasmērēti ar kečupu. Vienā šķīvī pielipuši pāris makaroni. Turpat katliņš un dažas bļodas.

– Eu, kurš te ēdis makaronus? – es prasu.

– Kādus makaronus? – pieaugušie nesaprot. Bet tad arī viņi pamana netīros traukus. Un sāk spriest, kurš gan pēdējais laukos bijis. Un kurš gan bijis tāds šmulis, ka nav viņojis nomazgāt traukus un visu sakārtot.

Dīvaini, jo neviens nav braucis, neviens nav bijis. Pēdējoreiz, vēl rudenī, viss atstāts tīrs un kārtīgs.

– Vai tu kādam devi atslēgu? – viņi cits citam prašņā.

– Vai tiešām mēs paši būtu aizmirsuši? – viņi prāto.

– Nē, tas nav iespējams! – viņi secina. Un tikai tad pamana bļodu uz grīdas. Metāla bļodā blakus kamīnam ir kaut kas dīvains – vismaz man tie izskatās pēc šašlikiem, pēc jēliem šašlikiem. Caurspidīgā šķidrumā peld pelēki kunkuļi. Tā ir gaļa, spriež pieaugušie. Protams, ka tā ir gaļa, bet kā gan tā te gadījusies?

Un tad viņi satraucas.

Mājā mūsu prombūtnes laika kāds ir bijis. Kāds ēdis no mūsu bļodiņas, dzēris no mūsu krūzītes. Viņi virina skapišus un atklāj, ka apēsti visi makaroni, visas grūbas un putraimi, visi rīsi un pat no neatminamiem

laikiem saglabājušies bērnišu piena maisījumi. Pa tiro. Viss, viss, viss. Un šoreiz tās nav peles vai žurkas, kas iegrauž miltu paku, pamet pusratā un atstāj vien mazas melnas spiras. Šoreiz ēdājs bijis rūpīgs – visas paciņas, tūtiņas un burciņas izēstas tīras. Un pēc tam rūpīgi salocītas un saliktas vienā no tukšajām lielveikala kartona kastēm zem virtuves galda.

– Bet kas ir tajā bļodā? – pieaugušie spriež. Nudien, izskatās diezgan riebīgi. Tāda kā putra ar jēliem šašlikiem. Vē!

– Eu, te ir izsists logs! – saka tētis. Un tiešām, mazajā istabā logs ir vaļā, uz grīdas sniegs un stikla lauskas.

– Tas būs kāds klaidonis, – lielie prāto.

– Vai malu mednieks.

– Tas tajā bļodā noteikti ir medījums.

– Bet kur gan teikts, ka viņš ir bijis viens?

– Bet kur gan teikts, ka viņš ir vīrietis?

– Manuprāt, tas ir cilvēks ar suni.

– Ar suni?

– Nu jā. Un tā bļoda ir sunim. Suņēdiens.

– Bet ja nu viņš atgriežas?

– Redzēs taču, ka deg gaisma.

– Varbūt izdzēsām un gaidām? Ierīkosim slēpni, un...

– Ta nenāks viņš...

– Vai viņa...

– Vai viņa. Sniegā nebija nekādu pēdu.

Tā lielie runā. Pieaugušajiem jau viegli. Viņiem ne no kā nav bail.

Mani viņi drīz vien grib likt gulēt. Rīt taču Ziemassvētku vakars. Man jāizguļas kārtīgi. Rīt daudz darba. Jānes no meža un jāpušķo eglīte. Jāklāj galds. Un vakarā būs dāvanas, es zinu, ka būs, lai gan nezinu, kur gan tās noslēptas.

Augšstāva istabā jau iesilis. Pie gultas murrā sildītājs. Jāmazgājas nebūs.

KĀDS IZDZĒRIS EĻĻU.

Gulta vienāla auksta. Brrr! Ārprāts, iespējams, tas svešais ir gulējis pat manā gultiņā! Fui! Istabā jaušama dūmu smarža. Un ja nu viņš nāk? Tas apēdājs? Tas, kurš notiesājis visus mūsu krājumus. Gan saulespuķu eļļu, gan putraimus. Man bail. Bet lielie tik saka – nebaidies, nebaidies, neviens nenāks. Mēs jau tikai aušojāmies, tagad viņi saka.

Es guļu vaļā acīm un ieklausos. Vai nenāks briesmīgais apēdājs. Es dzirdu skaņas un trokšņus. Es dzirdu balsis. Dažas es pazīstu. Bet citas man šķiet svešādas. Es saklausu mīkstu soļu diponu, noslēpumainus būkškus un švikstus. Es nespēju aizmigt. Un cenšos sev iestāstīt, ka tur jau tikai lielie grabinās pa pirmo stāvu. Lai gan zinu, ka mājā noteikti ir vēl kāds. Un tad es aizveru acis.

Pamostos, bet vēl nav rīts. Mājā klusums. Visi guļ. Krāsniņā sarkani kvēlo ogles. Tā arī vienīgā gaisma. Es dzirdu balsis – pavisam sīkas un smalkas balsis. Un uzreiz atceros un pazīstu. Tie nav nekādi apēdāji, kas tur runājas. Es zinu!

Klusām pieceļos un lavos laukā no istabas. Kāpnēs ir gaužām auksti, un tur arī nav nekā, ko meklēt.

Jāmēģina atrast ieeju, kādas mazas durtiņas, kaut vai plaisu sienā.

Nokāpju pirmajā stāvā. Kamīns vēl izstaro siltumu, taču gar grīdu jau ložņā dzestrums. Logos melna tumsa, un ir bailīgi – liekas, ka varbūt kāds, iznācis no meža, tur stāv un nemanīts tevi vēro. Dīvainais ēdiens no bļodas ir pazudis, lielie droši vien izlējuši. Bļoda izmazgāta stāv blakus izlietnei. Nokopti arī pārējie trauki.

Es aizturu elpu un ieklausos. Tagad balsis skan augšā, tieši virs galvas.

Un tad es zinu, kur meklēt. Pažobelē.

Tur glabājas visādi krāmi. Saplīsusi saliekamā gultiņa, vecs putekļusūcējs, mans trīsritenis un kaut kāds paklājs. Tur ir tumšs. Un auksts. Es uzvelku āra jaku un cepuri. Virtuvē paņemu kabatas bateriju. Bail man nav. Es zinu, ko meklēju. Necīgas durtiņas. Es zinu, cik mazām tām jābūt.

Grīda piebirusi ar beigtām mušām, sejā pinas zirnekļa tīkli. Vēl! Virs galvas pie jumta slīpuma divi pelēki lapseņu pūžņi. Tiem es uzmanīgi lavos garām. Es nezinu, vai lapsenes ziemu guļ. Un vai vispār tur kāda ir iekšā, bet man negribas tiem bumbuļiem pieskarties.

Bet nekādu durtiņu nav. Lienu vien atpakaļ. Vēl jāpārbauda otra pažobeļe. Tā, kur vecais elektriskais sildītājs, saplīsušie odu tīkli un kaut kādas plēves.

Durtiņas pamanu tikai tad, kad jau grasos griezties atpakaļ. Jau sabēdājusies, ka neko neesmu atradusi. Tās ir pašā pašā galā, kaktiņā pie skursteņa.

Klusītiņām piekļāvējusi, es pieliecos vēl vairāk un iespraucos iekšā. Saliekusies un sarāvusies pavisam maziņa, es pa šaurām kāpnītēm rāpjos lejup.

Jā, tie ir viņi. Priekšnamā tas pats mazais skapītis un drēbju pakaramais, kas viņiem bija Rīgā, mūsu vecajā mājā. Rindā salikti mazi zābaciņi un kurpītes, ne lielākas par manas Bracelles apaviem. (No lellēm man palikusi tikai Bracelle – tā lelle ar lielo galvu un apaļajām acīm. Bārbijas man vairs nepatīk, tās visas es kopā ar drēbēm, kas man vairs neder, atdevu bērnam bērniem). Pie griestiem tā pati mazā lustra, un es atkal to nejauši gandrīz sasitu. Pat durvis ir tajās pašās vietās.

Paveru vēl vienas durtiņas, un tur viņi ir. Viens, otrs, trešais. Tētis, mamma un bērns. Mazgalviši. Mamma sēž divānā un ada. Tētis pie galda lasa avīzi. Mazais uz paklāja spēlējas. Dzirdot paveramies durvis, visi trīs pagriež galvas. Visi trīs skatās. Ar acīm, kuras es pati esmu uzzīmējusi viņu sejās. Un smaida. Ar mutēm, kuras pati esmu zīmējusi. Mazgalvišu ģimene.

– Labdien, – es saku. – Kā jūs te esat nokļuvuši?

Un viņi savās sīkajās balstiņās sāk stāstīt. Cits caur citu, viens otru pārtraukdami un labodami. Mēs tagad šeit, mazgalvišu tētis saka. Spēlējam mājās, papildina mamma. Jā, spēlējam mājās. Mēs gribējām braukt tev līdzī. Pārcelties uz jauno māju. Turpat, kur tu. Bet tur mums nebija vietas. Tur nevienam nav vietas. Tur nav neapdzīvotu tukšumu, mazu gaitenju un sīciņu durtiņu. Tur viss būvēts no jauna. Nevienam par mazgalvišiem nav domājis.

– Bet jūs taču varējāt palikt vecajā mājā, – es saku.

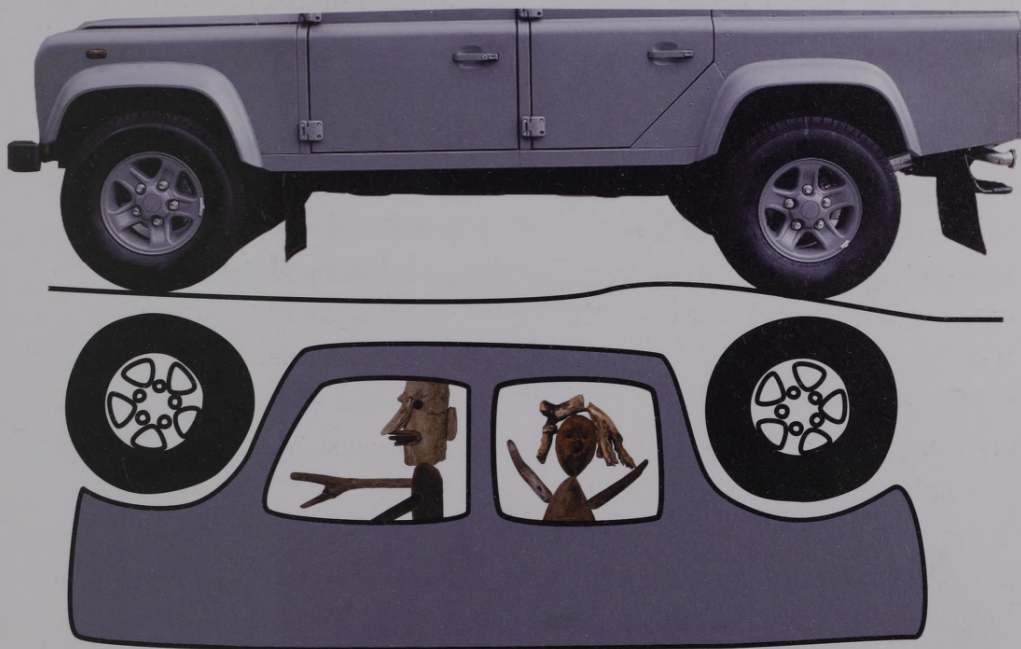
Nē, nē, to viņi nav varējuši.

– Mēs esam tavi mazgalviši, Anna. Tu mums uzzīmēji sejas. Mums bija jābrauc tev līdzī. Un tā nu mēs pārcēlāmies uz laukiem.

– Bet kā jūs šeit nokļuvāt? – es nesaprotu. – Ar metro?

– Nē, pagrabā. Mašīnas pagrabā, – viņi saka.

IKVIENAI MAŠĪNAI IR PAGRABS.

– Pagrabā?

– Jā, vai tad tu nezini? – viņi brīnās. – Ikvienai mašīnai ir pagrabs. Katrai mašīnai un pat trolejbusam. Tāds pats pagrabs kā mājām. Apakš zemes. Tas pārvietojas, slid pa pazemi mašīnai līdzī. Kur vien mašīna brauc, tur arī tās pagrabs. Daudzi mēdz izmantot mašīnu pagrabus, tikai paši cilvēki ne.

– Kas tad vēl tajos brauc bez jums? – gribu zināt.

Bet to mazgalviši nesaka. Tas esot noslēpums. Viņi neesot iedomājušies, ka pa ziemu laukos neviens nedzīvo, tikai pa vasaru. Un ka laukos varētu nebūt nekā ēdama. Tā nu bijis vien jāpārtiek no grūbām un Kārļa vecajām sausā piena putriņām. Vēl atraduši suņa barības konservu. Mēģinājuši no visa atrastā vārīt zupu, bet iznācis kas līdzīgs putrai. Nekas, ar to pietikšot pusei ziemas. Viņi jau daudz neēdot.

Es, protams, viņiem nesaku, ka arī putras vairs nav. Ka tā jau izmesta un bļoda izmazgāta. Bet es zinu, kas jādara.

– Pagaidiet, – es saku. – Es tūlīn būšu atpakaļ.

Pieaugušie vēl gul. Es aizlavos uz virtuvi un maisiņā ieberu vairākas saujas no mūsu piparkūkām. Paņemu krietnu tiesu no spēka pīrāgiem.

Vienu makaronu paku. Varbūt arī skābos kāpostus? Nē, ar tiem būs ķēpa. Desu, to es paņemu visu. Maizi, tās mums daudz. Pusi rupjmaizes un pusi baltmaizes. Gabaliņu siera. Mandarīnus!

Bet es atceros vēl kaut ko. Auju kājās zābakus un brienu laukā. Vairs nav tik tumšs, jau samanāms, kur mežs, kur sēta. Aizbridusi līdz mežmalai, nolaužu pāris egļu zariņu. Pirksti stingst, bet tas nekas.

Ar visu mantību aizsēdusies atgriežos pie mazgalvišiem. Viņi brīnās, acis apaļas apaļas. Egļu zariņus es salieku mazā vāzītē uz viņu mazā galdiņa. Ēdamos palidzu sakārtot mazajos skapišos un plauktiņos.

– Te jau mums pietiks ilgam laikam, – viņi saka. Un smaida.

No rīta pamostos vēlu, visi jau piecēlušies, rosās pa māju un gatavojas svētkiem. Virtuvē silts silts. Sautējas kāposti, es piespiežu degunu pie aizsvidušā loga, iztīru mazu lodziņu. Redzu savas pēdas līdz mežmalai un atpakaļ.

– Tu nu gan ilgi nogulēji, – saka tētis. Viņš nupat ienesis no āra eglīti. Sniegs birst no skujām un kūst. Viņš ieliek eglīti kājiņā. Man jāķeras pie rotāšanas.

Un tad lielie atklāj, ka šis tas ir pazudis. Pīrāgu kļuvis tā kā mazāk. Un arī piparkūku vairs nav tik daudz kā vakar.

– Varbūt atstājām mašīnā?

– Varbūt žurkas? – viņi min.

Taču mašīnā nekā nav. Sagrauzts nekas nav. Tīrā mistika.

– Un kurš nomazgājis tos traukus? – viņi brīnās. – Anna, vai tu?

– Nē, – es saku. Un brīnos līdzī. Tātad mazgalvīši paši iztukšojuši putras bļodu un visu nokopuši. Vēl pirms gāju viņus apciemot. Nez, kur gan viņi savu virumu noglabājuši?

– Varbūt pa nakti nācis apēdājs? – es saku.

– Jā, varbūt, – lielie piekrīt. Jo cita izskaidrojuma nav. Pieaugušajiem vienmēr patīk sarežģīti izskaidrojumi. Ja nevar atrast kādu pavisam vienkāršu.

Vakarā eglītē deg svecītes. Smaržo piparkūkas un mandarīni. Un zem egles nez no kurienes ir uzradušās dāvanas. Lai dabūtu dāvanu, jāskaita dzejolītis vai jānodzied dziesmiņa. Katram.

Un tad pienāk mana kārtā. No egles apakšas izvilkta liela, sarkanā papīrā ietīta dāvana.

– Pagaidiet! – es saku.

– Kur tad nu?! – lielie nesaprot.

Bet es neklausos. Un pēc brīža atgriežos ar visiem trim mazgalvišiem.
Es nosēdinu viņus uz spilvena tieši pie eglītes un esmu gatava nodziedāt
dziesmiņu. Vēl tikai paskatos uz mazgalvišiem. Viņu acis priecīgi mirdz.
Viņi smaida. Smaida tētis un Kārlis, smaida Kārļa mamma, smaidu es.
Visi ir priecīgi un visi smaida.

VISI IR PRIECĪGI UN VISI SMAIDA.

Pasakas ir izmēģinātas ar bērniem.

Paldies Aleksim, Annai, Antonam; Skalbem un Šekspīram.

2007.γ.

3.88

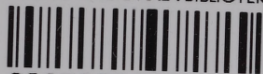
ISBN 978-9984-820-01-7

9 789984 820019

Grāmata iespiesta SIA *Livoniaprint* uz *Arctic Paper* papīra *Arctic Volume* 150 gr. Vāka materiāls *Kestoboard*.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0307088111

2007-4
L 367